דברי משיח

ה׳תשמ״ז

התוועדות ש״פ בא, ח׳ שבט

•

מכבוד קדושת

אדמו״ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט״א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי

„המכון להפצת תורתו של משיח״

770 איסטערן פּאַרקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

הי׳ תהא שנת פדֵה אלקים

שבעים שנה לנשיאות כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ב"ה.

פתח דבר

לקראת ש"פ בא – הננו מוציאים לאור "הנחה" מהתוועדות ש"פ בא, ח' שבט תשמ"ז – תדפיס מיוחד מתוך "דברי משיח – ה'תשמ"ז".

בתור הוספה, בא מכתב של א' התמימים מחודש שבט תשמ"ח – בפרסום ראשון[1].

*

אודות המעלות שבסדרה זו, ואופן עריכת השיחות[2] – ראה בארוכה ב"פתח דבר" ל"דברי משיח" ה'תשנ"ב חלק ראשון.

*

מבין שלל השיחות שנאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במשך השנים תש"י-תשנ"ב (ולפני כן), ת"ל זכינו שרובן ככולן נשמרו על הכתב או בהקלטה. אולם, עדיין ישנן ריבוי שיחות שטרם ראו אור מעולם, ובזה בקשתנו שטוחה כלפי ציבור אנ"ש והתמימים: אנא, מי שבידיו הנחות ורשימות משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וכן ר"ד בעת חלוקת השטרות לצדקה או "יחידות" וכיו"ב, ויומנים מ"בית חיינו" (ובמיוחד מהשנים תשמ"ו–תשמ"ח), שיואיל לשלחן למערכת ע"מ שנוכל לזכות בהן את הרבים.

ויהי רצון שע"י הדפסת ולימוד "דברי משיח", נזכה תיכף ומיד ממש לגאולה האמיתית והשלימה, בהתגלותו המלאה והמושלמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. ויחזק השי"ת בריאותו ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמד תורתו של משיח מפיו של משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העולם כולו, ומלך ביפיו תחזינה עינינו בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומי"ד ממ"ש ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

"המכון להפצת תורתו של משיח"

ימות המשיח,
ועש"ק פ' בא, יו"ד שבט, ה'תשפ"א (הי' תהא שנת פדה אלקים),
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

---

1) תודתנו נתונה לא' התמימים שהמציא לידינו מכתב זה, וזכות הרבים תלוי' בו.

2) חלק מהתוועדות זו הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ובהוצאה זו נערך חלק זה של ההתוועדות ע"פ הקלטת ה"חזרה" (ע"י ר' י.כ. וע"י ר' ז.י.כ.), בשילוב פרטים מההשלמות להתוועדות ע"י "ועד הנחות התמימים" ו"ועד הנחות בלה"ק", ועוד. לשלימות הענינים המבוארים בשיחה – יש לעיין בשיחה המוגהת (התוועדויות תשמ"ז ח"ב ע' 352 ואילך). השאר נערך ע"י שילוב ב' ההנחות של "ועד הנחות התמימים" ו"ועד הנחות בלה"ק", בתוספת פרטים ע"פ הקלטת ה"חזרה", ועוד. המאמר נדפס בסה"מ שמות ח"א ע' רנ ואילך, ובהוצאה זו ניתוספו פרטים אחדים מה"חזרה".

Published and Copyrighted by
MACHON LEHAFOTZAS TORASO SHEL MOSHIACH
770 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y. 11213
Tel. (718) 560-3770 • Email: torasmoshiach@gmail.com • www.torasmoshiach.com

בס"ד. ש"פ בא, ח' שבט ה'תשמ"ז

הנחה בלתי מוגה

ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים גו'[1], וכתיב[2] ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם. ומובא על זה בהדרושים (בד"ה זה שבתו"א ריש פרשתנו[3], ובדרושי רבותינו נשיאינו שלאחרי זה[4], גם אלו שאינם מתחילים בפסוק זה אבל מבארים אותו התוכן), מה שאמרו רז"ל[5] על חנה מיום שברא הקב"ה את עולמו לא הי' אדם שקראו להקב"ה צבאות עד שבאת חנה כו' ואמר הקב"ה עתיד בן שלך לפתוח בנבואה בשם זה כמ"ש[6] ויאמר שמואל כה אמר ה' צבאות גו'. ומבואר בזה בהדרושים[7], דמה שבפסוק דידן (וכיו"ב) כתיב צבאות ה', הרי צבאות אינו שם בפני עצמו אלא נקרא צבאות בחירי"ק שהוא נסמך וטפל לשם הוי', צבאות ה', משא"כ כשבאת חנה ושמואל אז נעשה שם צבאות שם בפני עצמו מהז' שמות שאינן נמחקין[8]. וצריך להבין, מדוע נתחדש השם צבאות דוקא בזמן חנה ולא לפני זה (שאז הי' צבאות ה'). גם צריך להבין הקשר דשם צבאות לענין מלחמת עמלק, דנבואת שמואל הנ"ל (כה אמר ה' צבאות גו') קאי במלחמת עמלק.

ולהבין כל זה יש להקדים תחילה ביאור ענין השמות. דהנה[9] עצמותו ומהותו ית' הוא למעלה באין ערוך מכל ההמשכות וההשפעות והגילויים, שכולם אינם בערך כלל לעצמותו ומהותו ית'. ועוד זאת, שבאמת גם התואר אין ערוך אינו מתאים על זה, כי התואר אין ערוך שייך כאשר ב' הענינים יש להם איזו שייכות וצד השוה ובכל זאת אינם בערך זה לזה, דעל זה מתאים לומר אין ערוך. משא"כ עצמותו ומהותו ית' שהוא מובדל לגמרי מכל ההשפעות וכו', הרי גם התואר אין ערוך אינו מתאים ע"ז. וע"ד המבואר בתניא[10] שהאומר על חכמה עמוקה שאי אפשר למששה בידים כל השומע יצחק לו. אמנם אח"כ עלה ברצונו (או למעלה מזה) שיהיו המשכות וגילויים וכו', אבל מובן שאינם בערך אליו

---

1) פרשתנו (בא) יב, מא.
2) שם, נא.
3) ס, א ואילך.
4) תו"ח פרשתנו קלז, א ואילך. אוה"ת פרשתנו ע' שכז ואילך. סה"מ פר"ת ע' רמא ואילך. המשך באתי לגני ה'שי"ת פי"א (סה"מ תש"י ע' 2-131).
5) ברכות לא, ב.
6) שמואל-א טו, ב.
7) תו"א שם, ג. ועוד.
8) שבועות לה, סע"א. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב.
9) ראה תו"א שם (ס, א). ועוד.
10) שעהיוה"א פ"ט.

כלל וכו'. וזהו מה שכל ההשפעות וההארות שלמעלה נכללים בענין השמות, כי מכיון שכל ענינים אלו אינם בערך אליו כלל (ויתירה מזו כנ"ל), לכן נקראים בכללות כל ההשפעות בשם שמות (או למעלה מזה שם לשון יחיד[11]), דכמו שהשם אינו בערך כלל אל האדם הנקרא בשם זה[12], כך גם כל ענינים אלו אינם בערך לעצמותו ומהותו ית'. פירוש, דהנה באדם יש כמה וכמה ענינים מן הקצה אל הקצה, ראש גוף רגל, שהראש והרגל אינם בערך זה לזה, נשמה וגוף שאינם בערך זה לזה[13], עד ליחידה שבנפש ועקב שברגל שהם באין ערוך לגמרי זה לזה, ובכל זאת כל ענינים אלו יש להם איזו שייכות זה לזה, משא"כ ענין השם אינו בערך כלל אל האדם. ועד"ז יש לומר שהוא גם בשמות של בעלי חיים וצומח ואפילו דומם שהשם אינו בערך לדבר הנקרא בשם[14]. ועד"ז הוא בענין ההמשכות והגילויים שלמעלה, שאינם בערך כלל כו'.

אמנם בענין השם עצמו מצינו ב' דרגות וענינים. א' דאף שהשם הוא הארה בלבד מ"מ על ידו נמשך חיות הדבר[15], דשמו אשר יקראו לו בלשון הקודש הוא המהוה ומחי' אותו וכו'[16]. ב' שהשם הוא דבר נפרד ודבר זר. ועד"ז יובן בנמשל למעלה, שיש ב' אופנים בהמשכות וגילויים שלמעלה. א' מה שההמשכה היא באופן דאין עוד מלבדו[17]. דהנה לפני כל ההמשכות וההשפעות והגילויים אז הוא בחי' אין עוד[18], שאין שום מציאות נוספת עליו ית', אבל לאחרי שכבר נמשכו (ברצונו) ההמשכות וההשפעות וכו', הרי אז יש מציאות נוספת כו', וזהו ענין אין עוד מלבדו, כלומר דמלבדו אין שום מציאות אבל עמו יש עוד[19], היינו שיש מציאות של שם שמורגש בו שאין עוד מלבדו. ובכללות זהו ענין עולם האצילות (ובכללות עוד יותר זהו ענין האור שלפני הצמצום, אבל בפרטיות יותר זהו ענין עולם האצילות), עולם האחדות[20]. דהגם שהוא בבחי' עולם, גם עולם מלשון העלם והסתר[21], מ"מ הרי הוא עולם האחדות. וכמבואר בענין הוי' אחד[22], שאחד פירושו שהגם שיש מציאות של ז' רקיעים וארץ

11) ראה המשך באתי לגני הנ"ל פי"ז (סה"מ תש"י שם ע' 3־152). ובארוכה – ד"ה באתי לגני שנה זו (נדפס לקמן).

12) ראה בכ"ז סה"מ תר"ל ע' סז ואילך. המשך תער"ב ח"א פרק שו (ע' תרכג) ואילך. ד"ה מן המיצר תש"ט פי"א (סה"מ תש"ט ע' טז־יז). ד"ה באתי לגני הנ"ל. וש"נ.

13) ראה גם רמ"א או"ח ס"ו ס"א.

14) ראה גם סה"מ תר"ל שם.

15) ראה סה"מ תר"ל שם.

16) שעהיוה"א בתחלתו.

17) ואתחנן ד, לה.

18) שם, לט.

19) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 202 הערה 86. וש"נ.

20) ראה תו"א בראשית ג, א. וארא נז, א. ובכ"מ.

21) לקו"ת במדבר ה, סע"ג (מקה"ר פ"ג, יא). שלח לז, ד. שבת שובה סד, ב. ביאוה"ז להצ"צ ח"א ע' שנה (מפסחים נ, א). סה"מ ה'ש"ת ע' 160 ואילך. וראה גם תקו"ז תמ"ב. ובכ"מ.

22) תו"א וארא נח, ב ואילך. ובכ"מ.

ומציאות של ד' רוחות העולם, מ"מ נרגש שם הא' שהוא אלופו של עולם, דזהו ענין אין עוד מלבדו, אבל עמו יש עוד. והאופן הב' בהמשכות וכו' שלמעלה הוא שגם ענין זה אינו נרגש, דזהו ענין עולמות בי"ע עלמא דפרודא[23] ששם הוא עולם הפירוד וההתחלקות.

ובזה יובן החילוק בין השם צבאות כפי שהוא בתורה, צבאות ה' (שהצבאות הוא טפל ונסמך להוי'), ושם צבאות כפי שהוא ע"י חנה ושמואל, שהוא צבאות סתם. דצבאות הוי' הו"ע שם צבאות כפי שהוא בעולם האצילות, ששם הוא טפל לשם הוי', תכלית האחדות, משא"כ כפי שהוא בעולמות בי"ע שם צ"ל ענין שם צבאות כענין בפני עצמו. והענין הוא, דהנה בתורה המדובר הוא בישראל שהיו דור דעה[24], דורו של משה, ואף שהיו ששים ריבוא גברים לבד מהנשים והטף (שלמטה מגיל עשרים), מ"מ עמדו כולם במצב של אחדות אמיתית ולא היו מציאות בפני עצמם, ולכן הי' אצלם המשכת האלקות ג"כ באופן כזה. אבל בדורות שלאחרי זה, ובפרט לאחרי מיתת יהושע והזקנים שהיו בימי יהושע (בח' שבט[25]), הנה אז באה חנה וקראה להקב"ה צבאות, מכיון שאז (בזמן שמואל) הי' צ"ל בירור עולמות בי"ע, עולם הפירוד, דזהו מה שאז הי' גם מלחמת עמלק. דזהו ענין שם צבאות, שמשמעו בפשטות הו"ע הצבא בשביל להלחם עם המנגד, או להפחידו באופן שלא יצא למלחמה לכתחילה (שזהו ענין והנצח זו בנין ירושלים[26]), ומכיון שיש מציאות של מנגד, לפיכך צריך לשם בפני עצמו, שם צבאות. משא"כ בזמן משה הנה אז הצבאות הי' טפל ונסמך לשם הוי'.

והנה בשביל ענין זה צ"ל הוספה ונתינת כח מיוחדת מלמעלה. וזהו תוכן ג' הענינים שבפסוק ויהי בעצם היום הזה גו'. יום הו"ע האור והגילוי כמ"ש[27] ויקרא אלקים לאור יום, הזה הוא ג"כ ענין הגילוי כמאמר[28] מראה באצבעו ואומר זה, ובעצם מורה על תוקף הגילוי, כמבואר במפרשי המקרא[29] דבעצם היום קאי על תוקפו של יום, חצות היום. ומזה נמשך הכח שיהי' ענין הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם, כמבואר בהדרושים[30],

23) תו"א בראשית ו, ב. ובכ"מ.

24) זח"ב סב, ב. במדב"ר פי"ט, ג. תנחומא חוקת ו.

25) מגילת תענית (פרק ימי הצומות) – הובא במג"א או"ח סתק"פ סק"ז. וראה שיחת ש"פ בא, ח' שבט תשמ"ו (שיחות קודש ח"ב ע' 500 ואילך. התוועדויות ח"ב ע' 420 ואילך).

26) ע"פ ברכות נח, סע"א.

27) בראשית א, ה.

28) ראה תענית בסופה (ובפרש"י ד"ה מראה באצבעו). שמו"ר פכ"ג, יד. פרש"י בשלח טו, ב.

29) פרש"י האזינו לב, מח.

30) תו"א פרשתנו שם, ג.

דצבאותם קאי על הניצוצות שנתבררו ע״י העבודה, ועל צבאותם פירושו שישראל היו למעלה מהניצוצות כו׳. וענין זה נמשך אח״כ גם בזמנו של שמואל, שהי׳ אז גילוי שם צבאות, ואדרבה, שמואל שקול כנגד משה ואהרן כו׳[31]. וענין זה נמשך באופן נצחי, היינו מבחי׳ אלקות שלמעלה מגדרי הזמן, ועד שנמשך גם בעולם הזה באופן כזה. ומזה באים להגילוי דלעתיד לבוא, דאז ישיר[32], שר לא נאמר אלא ישיר, מכאן לתחיית המתים מן התורה[33], בגאולה האמיתית והשלימה ע״י משה גואל ראשון ודוד מלכא משיחא גואל אחרון, ובמהרה בימינו ממש.

31) ברכות לא, ב.
32) בשלח טו, א.
33) סנהדרין צא, ב. פרש״י בשלח שם.

בס"ד. התוועדות ש"פ בא, ח' שבט ה'תשמ"ז

הנחה בלתי מוגה

— שיחה א' —

א. נמצאים עתה בתוך שלושה ימים ליום ההילולא, ובנוגע לכמה ענינים נחשבים שלושה ימים כנקודה אחת[1].

ענין זה שייך גם בימי השבוע סתם. ובפרט כשבנוסף לזה – זהו גם יום השבת, ש"מיני' מתברכין כולהו יומין"[2], כך שיש לזה קשר נוסף עם יום ההילולא – שמתברך משבת זו.

ועוד: הענין ד"מיני' מתברכין כולהו יומין" קאי על כל ימי השבוע; אבל אעפ"כ, מחלקת הגמרא[3] בין שלושת הימים דסוף השבוע השייכים לשבת הבאה ("קמי שבתא") לשלושת ימים הראשונים השייכים לשבת הקודמת ("בתר שבתא"), שזה מדגיש עוד יותר את השייכות דשבת זו עם יום ההילולא.

ובפרט שההסתלקות בפעם הראשונה, שביום זה "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו . . מתגלה ומאיר . . ופועל[4] ישועות בקרב הארץ"[5] – ג"כ היתה בשבת פרשת בא.

וכמדובר גם בשנה שעברה[6] אודות הקשר דשבת זו עם יום ההילולא; שהרי (כמדובר כמה פעמים בהתוועדויות האחרונות[7]) בכלל הקביעות בשנה שעברה היתה אותה קביעות כשנה זו, כולל גם הקביעות דשבת פרשת בא.

ונוסף לזה, בשנה זו ניתוסף עילוי לגבי שנה שעברה, שהרי בינתיים עברה שנה שלימה, "שנה" מלשון שינוי[8], הכוללת את כל השינויים האפשריים, ששת הענינים המפורטים בפסוק[9], ובבוא השנה הבאה – מיתוסף גם הפירוש השני ב"שנה" – מלשון שני (משנה)[10], שכל הענינים שהיו בשנה שעברה חוזרים על עצמם פעם שני' (למעליותא) – באופן נעלה יותר, כהכלל[11] "מעלין בקודש".

---

1) ראה הנסמן בהערה 3. וראה גם ברכות כה, ב. שבת צז, א. עירובין עו, א. עט, ריש ע"ב. סוכה ז, א. טז, ב. שו"ע אדה"ז או"ח סשמ"ה ס"ג. ובכ"מ.

2) זח"ב סג, ב. פח, א.

3) פסחים קו, סע"א. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ה ס"ה. סרצ"ט ס"ח.

4) ל' הכתוב – תהלים עד, יב.

5) אגה"ק ביאור לסימן ז"ך (קמז, סע"א־ב). סכ"ח (קמח, סע"א).

6) שיחת ש"פ בא תשמ"ו (שיחות קודש ח"ב ע' 487 ואילך; התוועדויות ח"ב ע' 409 ואילך).

7) שיחות שנה זו: עשרה בטבת; ש"פ שמות (דברי משיח) ס"א; ש"פ וארא (דברי משיח) ס"ו.

8) עבודת הקודש חלק (ד) סתרי התורה פי"ט. אוה"ת מקץ שלח, סע"ב. (כרך ו) תתקעו, א. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1323.

9) נח ח, כב.

10) ראב"ע פרשתנו (בא) יב, ב. ס' השרשים לר' יונה בן ג'נאח ולהרד"ק ערך שנה.

ב. נוסף לזה, יש גם ענינים חדשים שלא היו בשנה שעברה. דנוסף להנ"ל שצריך להעלות בקודש, ו"בכל יום יהיו בעיניך כחדשים"[12], עד "חדשים[13] ממש[14], אפילו בנוגע לאותם ענינים שהיו בעבר – יש גם ענינים חדשים בפשטות שלא היו בשנה שעברה.

ולכל לראש – ששנה זו שייכת לשבת, הן מצד היותה שנת השמיטה, "שבת להוי'"[15], והן מצד ה"יו"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת"[16], שראש השנה – הכולל את כל ימי השנה – הי' בשבת.

בנוגע לענין השבת, ישנה הדגשה מיוחדת בשני ענינים: (א) שכל הענינים צריכים להיעשות מתוך עונג[17] ושמחה[18]; (ב) שכל הענינים צריכים להיות באופן ש"כל מלאכתך עשוי"[19].

וההדגשה בזה – "כל מלאכתך עשוי": אין הכוונה ח"ו דמכיון שזהו שבת, אין צורך לעשות מאומה; לא שייכת כזו מציאות, שהרי כל בריאת האדם הי' בכדי "לשמש את קוני"[20], ולכן בכל רגע ורגע שקיימת מציאותו – צריך להיות ענין העבודה. אלא ישנו "מלאכתך", והיא "עשוי".

וביאור הענין: לפעמים ישנה מציאות של "מלאכתך", בתור ענינו של האדם עצמו: בין אם זהו הענין ד"כל מעשיך לשם שמים"[21], שבזה מודגש שזהו "מעשיך", ורק שזהו "לשם שמים"; ואפילו אם זהו הענין ד"בכל דרכיך דעהו"[22], מודגש בזה שזהו "דרכיך". ובנוגע ל"כל מלאכתך עשוי" – הנה הענין ד"מלאכתך" כבר "עשוי", ומה שצריך להיות הוא העבודה ד"מלאכת שמים"[23].

אמנם, גם העבודה ד"מלאכת שמים" מתייחסת אל האדם, הפועל ומתייגע ועובד בזה, היינו שזוהי העבודה שלו. וזהו מה דאיתא בנוגע לשבת[24] ש"כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית", היינו שהוא נעשה שותף ע"י העבודה שלו באמירת "ויכולו".

ועד למעלה מזה – דלא זו בלבד שהוא "שותף להקב"ה במעשה בראשית", אלא ישנם ענינים שעושה המתייחסים לגמרי אליו. דמכיון ש"הכל בידי שמים חוץ מיראת

11) ראה ברכות כח, א. וש"נ. ובכ"מ – נסמנו בלקו"ש חי"ג ע' 250 הערה ד"ה להעלות בקודש.

12) ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ו. שו"ע אדה"ז או"ח סס"א ס"ב.

13) ראה פרש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג. תבוא כו, טז. ועוד.

14) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 193. וש"נ.

15) בהר כה, ב. שם, ד.

16) ר"ה כט, ב (במשנה).

17) ראה ישעי' נח, יג.

18) ראה ספרי בהעלותך י, י.

19) מכילתא ופרש"י יתרו כ, ט. הובא בטושו"ע (ודאדה"ז) או"ח סש"ו ס"ח (סכ"א).

20) משנה ובריתא סוף קידושין.

21) אבות פ"ב מי"ב. רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 646 בהערה ד"ה כל מעשיך לשם שמים.

22) משלי ג, ו. רמב"ם וטושו"ע שם. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב.

23) ראה ב"ר פי"א, י. וראה דברי משיח תשמ"ט ח"ד ע' 318. וש"נ.

24) שבת קיט, ריש ע"ב.

שמים"[25], הרי בענין זה הוא יותר משותף, שהרי אין זה ענין שנעשה ע"י שני שותפים, אלא הוא עושה זאת בעצמו. ובמילא יוצא, ש"כל מלאכתך עשוי" פירושו שכל הענינים מתייחסים אליו, דאף שאין זו עבודה ד"כל מעשיך" ו"כל דרכיך", אלא עבודה ד"מלאכת שמים" – הרי הוא עושה את העבודה.

ועי"ז, פועל היהודי ענינים כאלו שלמעלה ממה שנברא ע"י הקב"ה, וכנ"ל שזהו למעלה מזה ש"נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית": "שותף להקב"ה במעשה בראשית" פירושו שמוסיף בענינים שנבראו ע"י הקב"ה, ועד כדי כך שנחשב ל"שותף"; אבל אח"כ ישנו ענין נעלה יותר – שעושה ענין חדש שלא הי' כלל במעשה בראשית!

וגם ענין זה מודגש בשבת, שבה נעשה ענין חדש שלא הי' בעת הבריאה, ואפילו לא בתחילת הבריאה: בתחילת הבריאה כתיב[26] "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד", "מלמד שהי' הקב"ה יחיד בעולמו"[27], אבל אעפ"כ בפסוק כתיב "אחד" ולא "יחיד", כי נבראו אז עשרה דברים[28], ובמילא כבר הי' איזה ענין של מציאות, ולכן בתורה שבכתב אי אפשר שיהי' כתוב "יחיד"; משא"כ בהגיע שבת, נעשה "ויכולו" – עליית העולמות למעלה מהזמן ולמעלה מהמקום, עד לאמיתת ענין העלי', שנעשה "יחיד" לגמרי.

וזה נפעל ע"י עבודתו של יהודי, וכאמור שיהודי פועל ע"י עבודתו ענין שלא הי' במעשה בראשית.

ג. והנה, ענין השבת הוא מעין "יום שכולו שבת"[29] דלעתיד לבוא, שאז יהי' "אלה תולדות פרץ"[30], "תולדות מלא"[31], שלמעלה מ"תולדות מלא" ד"אלה תולדות השמים והארץ בהבראם"[32], "עולם על מילואו נברא"[33], ועד שזהו ענין חדש.

וענין זה ("אלה תולדות פרץ") הוא למעלה יותר אפילו מכפי שהי' בתחילת הבריאה, אפילו קודם החטא. ואין צורך לראיות והסברים על כך, שהרי זה מובן בפשטות: בתחילת הבריאה, מבלי הבט על כל הענינים ד"יום אחד" וכו' – היתה אפשרות לחטא, החל מ"חטא" מלשון חסרון[34], ועד לחטא כפשוטו; משא"כ לעתיד לבוא "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"[35], ויהיו רק עליות בקדושה גופא[36], ולא תהי' אפשרות לחטא. וזה גופא מראה שזוהי עלי' נעלית כזו שלא היתה גם בתחילת הבריאה.

25) ברכות לג, סע"ב. וש"נ.
26) בראשית א, ה.
27) ב"ר פ"ג, ח. פרש"י עה"פ.
28) חגיגה יב, א.
29) תמיד בסופה.
30) רות ד, יח.
31) ראה ב"ר פי"ב, ו. שמו"ר פ"ל, ג.
32) בראשית ב, ד.
33) ראה ב"ר פי"ד, ז. פי"ג, ג.
34) ראה פרש"י ויצא לא, לט. מלכים־א א, כא.
35) זכרי' יג, ב.
36) אגה"ק סוסכ"ו.

ו"טועמי' חיים זכו"[37] – ענין זה מתחיל כבר עכשיו, בדרך טעימה, ע"י ענין השבת, שהוא מעין "יום שכולו שבת", שבה מאיר ענין זה – שבני ישראל פועלים ע"י עבודתם ענין חדש לגמרי.

וזהו "טועמי' חיים זכו", ד"חיים" קאי גם על הטעימה והטועמים עצמם – התורה ובני ישראל (כדאיתא באבות דר' נתן[38] ש"עשרה נקראים חיים . . תורה נקראת חיים שנאמר[39] עץ חיים היא . . ישראל נקראו חיים שנאמר[40] ואתם הדבקים בהוי' אלקיכם חיים כולכם היום"), הטועמים בערב שבת מעניני השבת.

ובפרט בעמדנו עתה בערב שבת הגאולה אחרי חצות[41], ובפרט אחרי שהי' גילוי החסידות באופן ד"יתפרנסון"[42], ובפרט ע"י בעל ההילולא, שמסר נפשו על הפצת המעיינות – שכל זה הוא טעימה מ"יום שכולו שבת" דלעתיד לבוא.

כולל גם (אחרי ההתחלה בזה ע"י גילוי פנימיות התורה) בפשטות בעולם, ד"אסתכל באורייתא וברא עלמא"[43] – שיש מנוחה ושלוה כפשוטה, כטעימה משלימות המנוחה ושלוה ד"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"[29]; ובפרט ביום השבת שהוא מעין "יום שכולו שבת", כנ"ל. ופשיטא – שלילת כל ענין של מניעה ועיכוב.

וכאשר כו"כ מישראל מתאספים יחדיו וחושבים ומחליטים שצריך להיות מצב של מנוחה ותענוג, הנה כפתגמו הידוע דבעל ההילולא[44] – "חשוב טוב ויהי' טוב" ("טראַכט גוט וועט זיין גוט"); ולא זו בלבד שמסר את הפתגם בשם הצ"צ, אלא גם סיפר את הסיפור הקשור לזה, ש"מעשה רב" – דוקא ממעשה אפשר להפיק הלכה בפועל (כדאיתא בגמרא[45]).

ועד שאפילו אם ישנו דבר לא טוב רח"ל – הנה ע"י שחושבים טוב – נעשה טוב, עד באופן ד"אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא"[46], "יתרון האור מן החושך ויתרון החכמה מן הסכלות"[47].

ד. וע"י ההוספה במעשינו ועבודתינו עתה, ממהרים עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה, באופן ד"אחישנה"[48].

---

37) נוסח תפלת מוסף דשבת. וראה פע"ח שער (יח) השבת רפ"ג. לקו"ש ח"ב ע' 475. חט"ו ע' 282. ח"כ ע' 173.

38) ספל"ד.

39) משלי ג, יח.

40) ואתחנן ד, ד.

41) ראה שיחת יום ב' דחה"ש תש"ט (סה"מ תש"י ע' 245). ובכ"מ.

42) תקו"ז ת"ו בסופו (כג, סע"ב ואילך). וראה מק"מ בהקדמה לזהר. כסא מלך לתקו"ז שם. ועוד.

43) זח"ב קסא, סע"א־ב.

44) לקו"ד ח"א קנט, ב. אגרות־קודש שלו ח"ב ע' תקלז. ועוד.

45) ראה שבת כא, א. וש"נ.

46) ראה זח"א ד, א. תניא פכ"ז (לד, סע"א־ב).

47) קהלת ב, יג.

48) ישעי' ס, כב. סנהדרין צח, א.

ואז תהי' גם שלימות במעשינו ועבודתינו – "ושם נעשה לפניך . . כמצות רצונך"[49], תכלית השלימות במצוות, ותכלית השלימות בכל הענינים, בדומם צומח חי ועאכו"כ מדבר (כמדובר כמה פעמים).

ו"בנערינו ובזקנינו . . בבנינו ובבנותינו" (כמ"ש בפרשתנו[50]), בתור "קהל גדול"[51] לשון יחיד, באופן דאחדות ישראל, "כולנו כאחד"[52] (שעי"ז נעשה "ברכנו אבינו"[52]), הולכים לארצנו הקדושה, "ארץ" לשון יחיד, ארץ אחת (לאחר שמקודם הי' ארץ שבעה עממין),

לירושלים עיר הקודש, "עיר שחוברה לה יחדיו"[53], שמאחדת את כל מה שבתוכה, החל מבני ישראל,

ולהר הקודש לשון יחיד, ולבית המקדש השלישי לשון יחיד, ולקודש הקדשים, שבו מתגלה הארון, שנגנז בימי יאשיהו[54], ונשאר קיים (אבל גנוז) במשך כל הדורות בגלות, ואח"כ זה מתגלה – שגם מזה (מהארון) ישנו "טועמי' חיים זכו" בערב שבת הגאולה.

ובפשטות – הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ונזכה לשלימות המשולשת, שלימות העם ושלימות התורה ושלימות הארץ, ושלימות באופן ד"אלה תולדות פרץ", למעלה מכפי שהי' בתחילת הבריאה (כנ"ל),

ובעגלא דידן ממש.

– שיחה ב' –

ה. מעלה נוספת בשנה זו – שהיא שנה פשוטה הבאה אחרי שנה מעוברת, שבזה יש את שתי המעלות: הן המעלה דשנה פשוטה והן המעלה דשנה מעוברת (שהרי בעמדנו בחודש שבט, נמצאים עדיין בתוך שנה מחודש שבט בשנה שעברה, שבשנה זו היו שני חדשי אדר; ולאידך, בשנה הנוכחית יש רק חודש אדר אחד).

והענין: כמוזכר לעיל (ס"א), עי"ז שעוברת עוד שנה, מלשון שינוי, הכוללת את כל ששת השינויים, זהו הכנה לשנה הבאה, "שנה" מלשון שני. ובנדון דידן – בשנה שעברה היו שלושה עשר חדשים (לא רק שנים עשר), שבזה יש מעלה של ריבוי כמות בזמן, שעבודת השנה עם כל השינויים שבה היתה במשך שלושה עשר חדשים, שזוהי המעלה דשנה מעוברת לגבי שנה פשוטה [דאף שגם בשנה פשוטה יש שלושה אופנים – שנה

49) נוסח תפלת מוסף. ראה תו"ח ס"פ ויחי (צה [רלו], א. צו [רלז], ג־ד). אוה"ת ויחי (כרך ו) תתשכח, ב ואילך. המשך וככה תרל"ז (קה"ת, תשע"ג) פי"ז (ע' טו) ואילך. ועוד.

50) י, ט.

51) ירמי' לא, ז.

52) נוסח ברכת "שים שלום" בתפלת העמידה. וראה תניא פל"ב.

53) תהלים קכב, ג. ירושלמי חגיגה פ"ג ה"ו.

54) ראה יומא נב, ב. ועוד.

חסרה, שנה כסדרה או שנה שלימה, הרי ההוספה דשנה מעוברת היא בריבוי הרבה יותר – חודש שלם].

ולאידך, יש גם המעלה דשנה פשוטה (דבודאי שגם בזה יש מעלה). ולכל לראש – עצם זה שהיא "פשוטה", ד"כמה דפשיט . . טפי מעלי"[55]; ויתירה מזה – דזה גופא שאין מוסיפים בו חודש העיבור (כפי שמוסיפים בשנה מעוברת, כדי להשוות בין שנת הלבנה לשנת החמה) מורה שבשנה כזו, מלכתחילה לא נרגש ולא מודגש החילוק שבין שנת החמה לשנת הלבנה.

ובדוגמת מה שנאמר בנוגע לבעל תשובה, שאסור לומר לו "זכור מעשיך הראשונים"[56], כי באם תיקן את הענין באופן שלא נשאר מזה רושם – אסור להזכיר לו זאת; ועד"ז בענייננו, שכאשר אין מוסיפים בשנה חודש העיבור – זה מורה שאין חילוק ומלכתחילה לא ניכר החסרון דשנת הלבנה.

וכידוע[57] שענין מיעוט הירח (בתחילת הבריאה) הוא השורש לכל הענינים הבלתי רצויים, וא"כ שנה פשוטה מורה על ביטול כל הענינים הבלתי רצויים, ע"ד השלימות דלעתיד לבוא.

ועוד ענין בזה: ימות הגשמים הוא זמן שבו זקוקים לרחמים[58], ובשנה פשוטה זמן זה הוא קצר יותר, כי פועלים את הענינים (השייכים לזמנים אלו שבהם זקוקים לרחמים) במהירות יותר – בששה חדשים בלבד (במקום שבעה חדשים). ומכיון שכן הוא ע"פ תורה, בודאי שאי אפשר לומר דמכיון שחסר חודש בימות הגשמים יחסר מההמשכות שבזה ח"ו, כי ע"פ תורה מספיק בשנה זו ששה חדשים.

וכמו כן בנוגע לחודש אדר, השייך במיוחד לענין הגאולה – "מיסמך גאולה לגאולה"[59], גאולת פורים לגאולת יציאת מצרים, ש"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"[60], הנה בשנה מעוברת זקוקים לאדר שני; משא"כ בשנה פשוטה, מיד באדר הראשון יש כבר הענין ד"מיסמך גאולה לגאולה".

ו. וזוהי מעלת שנה זו – שבה חוזר ונשנה ריבוי העבודה שהי' במשך שלושה עשר חדשים דשנה מעוברת, וביחד עם זה ישנה המעלה דשנה פשוטה – "כמה דפשיט . . טפי מעלי", שלמעלה מההתחלקות דלבנה וחמה, ואין זקוקים לעבודה מיוחדת כדי להשוות את המשפיע והמקבל כי נמצאים מלכתחילה למעלה מזה, ויש פחות ימות הגשמים, וכדי לפעול את ענין הגאולה אין צריכים לחכות לאדר שני, אלא כבר באדר הראשון פועלים "מיסמך גאולה לגאולה" – כנ"ל.

---

55) ר"ה כו, סע"ב.

56) ב"מ נח, ב.

57) סה"מ קונטרסים ח"א קצב, א ואילך. ובכ"מ.

58) ראה תענית ח, ב. ב"ב כה, ב. ויק"ר פל"ה, יב. ועוד.

59) מגילה ו, סע"ב.

60) מיכה ז, טו.

ובמילא ישנה נתינת כח מיוחדת להחליט החלטות טובות, ועל ידן – לקרב את הגאולה בחודש קודם, כך שאין צריכים לחכות לאדר, ואפילו לא לסיום חודש שבט, אלא זוכים לגאולה עוד לפני זה.

ונכנסים מיד לגאולה השלימה ד"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ואז נחגוג ("מ'וועט פראַוועזן") את יום ההילולא ביחד עם בעל ההילולא, ובמהרה בימינו ממש.

— שיחה ג' —

ז. כל הוראה בתורה היא באופן מואר ("אין אַ ליכטיקן אופן"). ובמילא, תוכן עבודת ההכנה ליום ההילולא ועבודת יום ההילולא עצמו ניכר יותר ב"תורה אור"[61] – תורה בכלל, ובפרט בפנימיות התורה, באופן ד"יתפרנסון", ובפרט בתורתו של בעל ההילולא.

בתורתו של בעל ההילולא ישנו הענין שאמר כו"כ פעמים[62] – "עמדו הכן כולכם", שב"כולכם" מודגש ענין האחדות. וזהו תוכן עבודת ההכנה ליום ההילולא.

וזה קשור גם עם הפצת המעיינות חוצה, שבעל ההילולא מסר נפשו על זה, עד באופן שגם ה"חוצה" יתאחד עם המעיינות[63], עד באופן ד"באר את התורה הזאת"[64], "באר היטב"[65] – "בשבעים לשון"[66], שהענין דתורה ופנימיות התורה יגיע גם לשם.

ואע"פ ש"שבעים לשון" הוא ענין של התחלקות ("שבעים לשון"), זה נעשה "שבעים לשון" לשון יחיד – מציאות אחת, שזה נפעל ע"ז שבני ישראל הם באחדות. שהרי, זה שישנן שבעים אומות העולם (המדברים שבעים לשון) הוא מפני ש"יצב גבולות עמים למספר בני ישראל"[67] – שזה מתחיל מבני ישראל, וזה שבני ישראל הם "שבעים נפש"[68] לשון יחיד[69] פועל גם על אומות העולם שיהי' אצלם "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה . . לעבדו שכם אחד"[70], שזה יהי' לעתיד לבוא.

וזהו ההדגשה ד"עמדו הכן כולכם" – מתוך אחדות דוקא, וכפי שדרש בעל ההילולא ללא הרף.

---

61) משלי ו, כג.

62) ראה אגרות־קודש שלו ח"ד ריש ע' רעט. "היום יום" טו טבת.

63) ראה אגה"ק הידועה דהבעש"ט – נדפסה בכש"ט (הוצאת קה"ת) בתחילתו.

64) דברים א, ה.

65) תבוא כז, ח.

66) פרש"י עה"פ שבהערות 65־64. וראה בארוכה דברי משיח – שיחת ש"פ וארא שנה זו ס"ב ואילך.

67) האזינו לב, ח ובפרש"י.

68) שמות א, ה. עקב י, כב. ראה פרש"י שבהערה הקודמת.

69) ראה ויק"ר פ"ד, ו. פרש"י ויגש מו, כו.

70) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

ח. ענין האחדות מודגש גם במאמר דיום ההילולא[71], המתחיל "באתי לגני אחותי כלה"[72], שכל בני ישראל נקראים בתואר אחד – "אחותי כלה" לשון יחיד.

ועי"ז שבני ישראל נמצאים באחדות, נעשה "באתי לגני" – שהקב"ה בא (לא סתם לבית ודירה וכיו"ב, אלא) "לגני" דוקא, שהוא ענין התענוג[73], היינו שע"י אחדותם של ישראל נפעל תענוג אצל הקב"ה, ע"ד טיול בגן.

[ולכן איתא בכמה מקומות הלשון "לטייל בגן" (וכיו"ב), "לטייל בפרדס" – כפי ש(גם) הרמב"ם כותב בספר הלכות שלו[74]: "אין ראוי לטייל בפרדס אלא מי שנתמלא כריסו לחם ובשר, ולחם ובשר הוא לידע האסור והמותר וכיוצא בהם משאר המצוות" (התוכן דכל ספר הרמב"ם).

וכמדובר כמה פעמים[75] הדיוק בזה – דוקא "לטייל בפרדס", היינו ההעכבה וההסתכלות בענינים אלו באופן שמתענג עליהם (בדוגמת טיול בפרדס כפשוטו) – דוקא זה "אין ראוי . . אלא מי שנתמלא כו'" [ועיקר ענין זה יהי' לעתיד לבוא, שאז יתגלו "מסתר צפונותי'" (בלשון רש"י בשיר השירים[76])], משא"כ לימוד ענינים אלו באופן של "כניסה" צריך להיות אפילו אם לא נתמלא כריסו – כמובן מסדר ההלכות בספר הרמב"ם גופא, שתחילה באים ארבעת הפרקים אודות "מעשה מרכבה" ו"מעשה בראשית"[77], ואח"כ הדינים אודות "האסור והמותר וכיוצא בהם משאר המצוות". וידוע שהסדר ברמב"ם הוא בדיוק ונוגע להלכה והבנת דברי הרמב"ם[78], ובמילא מובן שתחילה יש ללמוד את ארבעת הפרקים הראשונים, ודוקא באופן של הבנה והשגה (שזהו תנאי בלימוד תורה שבע"פ[79]), ואח"כ הדינים אודות "האסור והמותר כו'"].

וכאשר בני ישראל נמצאים באחדות, באופן ד"אחותי כלה" (שבזה יש מעלה ב"אחותי" לגבי "כלה" וב"כלה" לגבי "אחותי", כמבואר בכמה דרושים[80]), זה פועל "באתי לגני" לשון עבר, היינו, דנוסף על "עיקר שכינה בתחתונים היתה"[73] שהי' בתחילת הבריאה ("היתה" לשון עבר), ניתוסף "באתי לגני" לשון עבר. והיינו, דאע"פ שזהו ענין שבני ישראל צריכים לפעול עכשיו ע"י עבודתם, מכל מקום נאמר "באתי" לשון עבר, כי הקב"ה כבר נמצא בגן (ע"ד "אלקים ניצב בעדת א-ל"[81]), ורק מחכה שבני ישראל יכנסו לשם מתוך ריקוד ("זאָלן אַריינטאַנצן דאָרטן")!

---

71) סה"מ תש"י ע' 111 ואילך.

72) שה"ש ה, א.

73) ראה שהש"ר עה"פ.

74) הל' יסוה"ת פ"ד הי"ג.

75) הדרן על הרמב"ם תשל"ה (תורת מנחם – הדרנים על הרמב"ם וש"ס ע' מד) בשוה"ג להערה 6. לקו"ש חכ"ו ע' 3־122. ועוד.

76) א, ב.

77) ראה רמב"ם שם פ"ב הי"א. פ"ד ה"י־יא.

78) ראה לקו"ש חכ"ז ע' 232 הערה 27, ובשוה"ג שם.

79) הל' ת"ת לאדה"ז ספ"ב.

80) ראה לקו"ת שה"ש ח, ד. כט, ג. ועוד.

81) תהלים פב, א. ראה ברכות ו, א.

ט. וע"י מה נכנסים לשם מתוך ריקוד – הנה כנ"ל על כל דבר יש הוראה גלוי' ומאירה ב"תורה אור", וכן בנדון דידן – שענין זה מבואר בפרשתנו (וכידוע פתגם אדמו"ר הזקן[82] שיש "לחיות עם הזמן" ("לעבן מיט דער צייט") – עם פרשת השבוע):

בפרשתנו[83] כתיב "בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי' מארץ מצרים". והיינו, שהיציאה ממצרים, והכניסה מתוך ריקוד ל"גני", ששם כבר נמצא הקב"ה ומחכה לבני ישראל – היא עי"ז שבני ישראל הם באופן ד"צבאות הוי'", כמבואר במאמר דבעל ההילולא[84].

דהנה, בצבא יש שני ענינים: (א) ענין של חיל, קבלת עול, שאנשי הצבא אינם מחשבים שום חשבונות, אלא מצייתים למה שאומרים להם; (ב) ענין של אחדות, כפשטות הענין שאנשי חיל נמצאים כולם יחדיו באחדות, ולא סתם באחדות, אלא כל אחד מוסר נפשו עבור השני.

[לא מדובר על זה שאין נלחמים אחד עם השני; על זה בודאי אין מה לדבר. אם יש מחלוקת בין אחד לשני, זאת אומרת שהם הולכים ביחד עם השונא, ולוחמים בצבא!].

ועי"ז שמתנהגים באופן של צבא, נעשה צבא המגן על כל המדינה. דאע"פ שאנשי החיל הם אנשים פשוטים – הרי הם המגינים על המדינה, ועד שמגינים על המלך עצמו (כביכול) – "למעשה ידיך תכסוף"[85].

ומכיון שכן (שהצבא צריכים להגן על המלך) – נותן להם המלך את כל האוצרות שאצר ושאצרו אבותיו, ועד באופן של בזבוז[86].

וכל זה נעשה ע"י ביטול הצבא, שעל זה נאמר "צבאות הוי'", כמבואר בתו"א פרשתנו[87] שה"צבאות" סמוך – טפל ובטל – ל"הוי'". דזהו החילוק בין "צבאות הוי'" ל"הוי' צבאות": על "הוי' צבאות" איתא בגמרא[88] שזה נעשה רק אח"כ, כש"באת חנה", משא"כ ביציאת מצרים הלשון אינו "הוי' צבאות" כי אם "צבאות הוי'", שה"צבאות" טפל ל"הוי'", היינו שכל אחד מישראל בטל לאלקות.

[וע"ד פתגם בעל ההילולא[89] בנוגע לשמחת תורה, שיהודי נעשה ה"רגליים" של התורה. היינו, שהתורה צריכה ורוצה לרקוד, אבל עבור זה זקוקה התורה ליהודי, שהיהודי, עם מוחו ולבו וכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, מתבטל ונעשה ה"רגליים" של הספר תורה, ועי"ז רוקד הספר תורה].

---

82) "היום יום" ב חשון.

83) יב, מא.

84) פי"א (סה"מ תש"י ע' 2-131).

85) איוב יד, טו. וראה שמו"ר פל"ו, ד. ויק"ר פל"א, ג. של"ה כט, ב ואילך. עבוה"ק חלק (ב) העבודה בתחלתו.

86) סה"מ תש"י שם (ריש ע' 132).

87) ס, א ואילך. וראה גם המאמר שנאמר בהתוועדות (נדפס לעיל).

88) ברכות לא, ב.

89) סה"ש תש"ד ע' 36. ועוד.

ובאותיות הקבלה והחסידות: "הוי' צבאות" הוא המשכת אלקות בבי"ע עד שמתאחד עם הנבראים, משא"כ "צבאות הוי'" הוא הענין דאצילות.

י. כאמור לעיל, צריכה להיות מזה הוראה גלוי' ומאירה ב"תורה אור", ובאופן המובן לכאו"א, אפילו ל"בן חמש למקרא"[90], ואף למי שצעיר מגיל זה, ועד"ז בנוגע לבת – באופן שגם בהיותם פחות מגיל ארבע יהי' אפשר להסביר להם את החידוש ד"צבאות הוי'" לגבי "הוי' צבאות".

וכפי שמבין ילד בפשטות: אומרים לו, שמיד כשניעור משנתו, לכל לראש עליו לומר "מודה אני לפניך כו'"[91], שפירושו שמוסר את עצמו להקב"ה. ואח"כ, כשרוצה לשתות מעט מים, אומרים לו שעליו לברך ברכה "שהכל נהי' בדברו".

והיינו, שבשני הענינים (אמירת "מודה אני" וברכת "שהכל") יש קשר עם הקב"ה. והחילוק ביניהם – מבין הילד בפשטות:

כאשר רוצה לשתות מעט מים, זהו מפני שזה נוגע למציאותו, שלהיותו (רעב ו)צמא – רוצה את המים [בודאי שזה גופא שרוצה למלאות (רעבונו ו)צמאונו הוא בכדי שיוכל לעבוד את הקב"ה, שגם את זה מבין ילד בפשטות; אבל אעפ"כ מה שנרגש הוא מילוי (רעבונו ו)צמאונו], והוא יודע שאת כל הענינים הוא מקבל מהקב"ה שהוא המנהיג את כל העולם, ובמילא הוא מודה להקב"ה על זה שנותן לו את המים. והיינו, שבזה מודגשת מציאותו;

משא"כ באמירת "מודה אני לפניך" – לא נרגשת מציאותו, אלא אדרבה – ביטולו, שמוסר את עצמו ("מודה אני") להקב"ה ("לפניך").

וזהו החילוק הנ"ל (באותיות הקבלה) בין "הוי' צבאות" ל"צבאות הוי'": "הוי' צבאות" פירושו שיש את המציאות דבי"ע, והקב"ה הוא "הוי' צבאות" (כמבואר בארוכה בתו"א); משא"כ "צבאות הוי'" הוא ענין האצילות, עולם האחדות[92], ששם אין שום מציאות, אלא "מודה אני לפניך".

ואף שגם ב"מודה אני" אומר אח"כ "שהחזרת בי נשמתי" – הרי בזה לא נרגש בעיקר הענין ד"שהחזרת בי נשמתי", שהקב"ה נותן לו את הצטרכותו, אלא זה בא בהמשך ל"לפניך" – שמוסר את עצמו לזה ש"שהחזרת בי נשמתי", וזה (המסירה "לפניך") הוא מה שנרגש בעיקר.

ואח"כ מסיים "רבה אמונתך", שזהו ג"כ ענין של אמונה פשוטה, כדאיתא בתו"א[93] שכשאיש פשוט אומר שמאמין בהקב"ה – אינו מתכוון לספירות וגילויים, אלא לעצמות ומהות.

---

90) אבות פ"ה מכ"ב.

91) סדר היום בתחילתו. שו"ע אדה"ז או"ח מהדו"ק ס"א ס"ה. מהדו"ב שם ס"ו. סידור אדה"ז בתחילתו.

92) ראה תו"א בראשית ג, א. וארא נז, א. ובכ"מ.

93) וירא יד, ב.

[ולהוסיף, שהדרגא ד"צבאות הוי'" ביציאת מצרים היא למעלה יותר אפילו מהדרגא שבה עמדו בני ישראל אח"כ במתן תורה, שאז הי' ביטול הגזירה בין עליונים לתחתונים[94], שזה שייך רק כשיש מציאות של "עליון" ו"תחתון", משא"כ ביציאת מצרים היו בביטול לגמרי, שאז לא שייך מלכתחילה מציאות ד"עליון" ו"תחתון", ע"ד המצב באמירת "מודה אני לפניך"].

וכך מסבירים לילד קטן את המבואר בתו"א בחילוק בין "צבאות הוי'" ל"הוי' צבאות" [ופשוט שאין להמתין עד שיגדלו, שהרי משיח צדקנו בא תיכף ומיד!...]:

מובן שההסברה לא צריכה להיות באותיות ד"אצילות" ו"בי"ע" (או אפילו לפרש: "בי"ע" ר"ת בריאה יצירה עשי'), אלא באותיות שלהם; אבל לאידך, אין הכוונה שאומרים להם ענין שאינו אמיתי ע"פ "תורת אמת" ח"ו, אלא יש בזה את אותו התוכן.

שהרי מובן, שכאשר לומדים עם ילדים ענין בתורה, מספרים להם את כל האמת[95], ומדת האמת "נקרא בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה[96] מרום המעלות ומדרגות עד סוף כל דרגין כו'"[97]. היינו, דלא זו בלבד שהפירוש שאומרים לילד מתאים ע"פ תורה, ולא שזה נלקח מהפירוש בעולם נעלה יותר (השייך לגדולים), אלא זהו בדיוק אותו דבר, כמו "בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה", שהוא אותו בריח ("דער איין און דער זלעבער בריח") בקצה התחתון בדיוק כמו בקצה העליון.

וכשם שהסדר הוא בלימוד התורה – שאותם פירושים בעולם עליון יותר נמצאים בעולם תחתון יותר – כן הוא גם בנוגע לכללות עבודת האדם, שענינו להמשיך ולגלות "אמת ה' לעולם"[98] בעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו, היינו ש"אמת ה'" יעמוד בגלוי למטה בדיוק כמו למעלה.

וע"י העבודה ד"צבאות הוי'", שטפל ובטל להוי' ואינו מציאות לעצמו, וכשני הענינים האמורים בצבא – קבלת עול ואחדות, נעשה צבא אמיתי, וניתנים להם כל האוצרות, וזה פועל את הענין ד"באתי לגני" – שנכנסים מתוך ריקוד ל"גן" שבו כבר מחכה הקב"ה, ונעשית המשכת הוי' (אחדות ה') בצבאות – בעולם הזה, "והי' ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד"[99].

יא. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ויהי בעצם היום הזה (נדפס לעיל).

94) תנחומא וארא טו. שמו"ר פי"ב, ג.
95) ראה לקו"ש חט"ו ע' 79. ועוד.
96) ל' הכתוב – תרומה כו, כח. ויקהל לו, לג.
97) תניא פי"ג (יט, א).
98) תהלים קיז, ב.
99) זכרי' יד, ט.

– שיחה ד' –

יב. רגיל ג"כ בכל שבת להתעכב על ענין בפרשת השבוע ביחד עם פירוש רש"י, ענין בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשתנו, וענין בשיעור רמב"ם היומי.

ולפני זה, נזכיר אודות ענין של מעשה בפועל בקשר עם יום ההילולא דעשירי בשבט:

כמו כל דבר חשוב, יום ההילולא דיו"ד שבט דרוש הכנה[100].

ולכן מעוררים, דמכיון שנשאר עוד זמן עד יו"ד שבט – ינצלו את השעות והרגעים שנותרו לעשיית ההכנות המתאימות ליום ההילולא,

כולל ובמיוחד – ע"פ ההצעה[101] – ע"י עשיית שלושת ה"בחינות" כהכנה ליו"ד שבט, ובפרט הבחינה האחרונה, שצריכה להיות מיד לפני יו"ד שבט.

ואח"כ, ביום ההילולא עצמו, ובימים שלאחרי זה – להתחזק ביתר שאת וביתר עוז בהליכה "בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו" באופן ד"נצח סלה ועד" (כלשון אדמו"ר הזקן[102], שבעל ההילולא הוא ממלא מקומו), וגם להשפיע על יהודים אחרים, שכל אחד מישראל יהי' מאלו שהולכים "בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו כו'".

ובכללות – הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, חדור בענין דאהבת ישראל, עד באופן דאחדות ישראל. ובפרט שהפצת המעיינות עצמה היא ענין של אחדות – אחדות בין ה"מעיינות" ל"חוצה".

החל מהאחדות ע"י לימוד התורה – השיעורים השוים לכל נפש (ענין האחדות), שיעורי חת"ת, חומש תהילים ותניא, כתקנת בעל ההילולא.

ועד"ז שיעורי הרמב"ם. ובפרט – שביום הבהיר דעשירי בשבט בשנה זו יסיימו את לימוד הרמב"ם כפי שנחלק לשיעורים יומיים, ע"פ המנהג שנתקבל ונתפשט בתפוצות ישראל[103] – שזה מחזק עוד יותר את אחדותם של ישראל.

ובזה גופא – מיתוסף עילוי מיוחד בסיום הרמב"ם בשנה זו (בעשירי בשבט) – כי ביום זה מתאחדים כל הסוגים של לומדי הרמב"ם, הן הלומדים ג' פרקים ליום (המסיימים את המחזור השלישי) והן הלומדים פרק א' ליום (המסיימים את המחזור הראשון), והן הלומדים את ספר המצוות.

ו"מתכיפין התחלה להשלמה"[104] – מיד אח"כ מתחילים ללמוד את השיעורים מחדש. כולל גם – לעורר יהודים אחרים שעד עתה לא השתתפו בלימוד שיעורים אלו (או

100) ראה ביצה ב, ב ובפרש"י. שם ד, ב. אנציקלופדי' תלמודית ערך הזמנה (א) ס"ג (כרך ח ע' תרכח ואילך). וש"נ.

101) שיחת אור לי"ב טבת שנה זו.

102) אגה"ק סז"ך (קמו, א).

103) ראה לקו"ש חכ"ז ע' 229 ואילך. ובכ"מ.

104) נוסח "מרשות" לחתן בראשית.

שלימודם אינו בשלימות), שהם ג"כ ישתתפו בלימוד בכל יום, שכן, פתיחת מחזור הרביעי דלימוד הרמב"ם מהוה הזדמנות ושעת הכושר להצטרף ללומדי הרמב"ם, בא' מג' אופנים הנ"ל,

ומה טוב – באופן הראשון (ג' פרקים ליום), שיסיימו בשנה הבאה (בהשגחה פרטית, במכל שכן מזה שכל דבר בעולם הוא בהשגחה פרטית[105]) ביום סגולה – כ"ד טבת, יום ההילולא של אדמו"ר הזקן.

יג. בענין האחדות הנ"ל מיתוסף עוד יותר חיזוק – כאשר מקבלים את ההחלטות הטובות בהתוועדות בציבור[106] של כמה עשיריות מישראל וכמה מאות מישראל – ש"איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק"[107] (עד "חזק חזק ונתחזק"[108]), ובאופן ד"גדולה לגימה שמקרבת"[109].

ובפרט שבהתוועדות התאספו יחדיו יהודים ממקומות שונים, עד מקומות רחוקים – רחוקים הן בגשמיות והן ברוחניות, וכולם הגיעו יחדיו לשם מטרה אחת לד' אמות של נשיא דורנו, המאחד את כולם, כי "דבר אחד לדור ואין שני דברין לדור"[110] (וכמודגש לעתיד לבוא, "ועבדי (לשון יחיד) דוד מלך עליהם ורועה אחד יהי' לכולם"[111]), ו"הנשיא הוא הכל"[112], ובמילא זה מאחד את כל אלו שהתאספו יחדיו בהתוועדות זו בד' אמות אלו,

ו"איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק", ויתירה מזה – מכיון שנמצאים כאן "פנים חדשות", עד ממקומות רחוקים (כנ"ל) – זה מוסיף חידוש והוספה ושמחה באלו הנמצאים כאן, כידוע החידוש ד"פנים חדשות" בנוגע ל"שבע ברכות"[113].

ובפרט שבנוסף לכך זהו גם יום השבת – ששבת עצמה היא "פנים חדשות"[114] (ובפרט שהשנה כולה היא "שבת לה'", והתחלתה וראשיתה ב"יו"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת").

ועד"ז לאידך גיסא: עבור האורחים, אלו הנמצאים כאן הם "פנים חדשות", ובמילא זה מוסיף בהם שמחה חדשה כו'.

ובמיוחד – בהוספה בהתאחדות והתחזקות ללכת "בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו כו'", כנ"ל.

---

105) ראה כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סקי"ט־קכב (צט, ב ואילך). וש"נ.
106) ראה סה"מ תרנ"ט ע' סא.
107) ישעי' מא, ו.
108) ראה דברי משיח – שיחת ש"פ ויחי שנה זו.
109) ראה סנהדרין קג, סע"ב ואילך.
110) סנהדרין ח, א. פרש"י וילך לא, ז.
111) יחזקאל לז, כד.
112) פרש"י חוקת כא, כא.
113) כתובות ז, ב. טושו"ע אה"ע סס"ב ס"ז ואילך.
114) תוד"ה והוא – כתובות שם. ב"י וב"ח לטור שם. שו"ע שם ס"ח.

ובהדגשה – שתוכן העבודה הוא "עשה טוב"[115], הפצת אור וטוב אצל עצמו ואצל אחרים סביבו, ולא להתפעל כלל מאלו המונעים ומעכבים, ולא עוד, אלא שאין להתייחס אליהם, להשיב להם וכיו"ב.

ואפילו אם ישנה מציאות של "רוח ביש" (כדאיתא במדרש[116], וכמדובר לעיל[117]) – זה מתבטל במציאות לגמרי, ולא נשאר ממנו שריד ופליט, אבל – באופן ד"יתמו חטאים"[118] ולא "חוטאים"[119]; ועבודתנו היא רק ב"עשה טוב", עד באופן של מהדרין, ו"מהדרין מן המהדרין"[120] וכו'.

והעיקר – שכולם יחדיו משלימים (גם מלשון שלימות[121]) את כל ההכנות ליום ההילולא, וכל זה יזרז עוד יותר את קיום היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר"[122], ובעל ההילולא בתוכם ובראשם, ו"בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו . . נלך" (כמ"ש בפרשתנו[50]), "קהל גדול ישובו הנה"[51], בגאולה האמיתית והשלימה, ומתוך שמחה וטוב לבב.

ובלשונו של בעל ההילולא – שמסיימים את "צחצוח הכפתורים"[123], ואז "עמדו הכן כולכם" ל"מסדר" שבו יסקור הקב"ה את כאו"א מ"צבאות ה'", לא רק באופן ש"ה' ניצב עליו . . ובוחן כליות ולב כו'"[124], כבכל הזמנים, אלא הסתכלות מיוחדת הקשורה עם גילוי חיבה יתירה, בגאולה העתידה.

יד. ויש לקשר זה עם ענין בפרש"י בפרשתנו, שבו מדובר אודות ענין הגאולה:

בתחילת פרשת החודש בפרשתנו[125] כתיב "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר". ורש"י מתעכב על התיבות "בארץ מצרים", ומפרש: "חוץ לכרך, או אינו אלא בתוך הכרך, תלמוד לומר כצאתי את העיר וגו'[126], ומה תפילה קלה לא התפלל בתוך הכרך לפי שהיתה מלאה גילולים, דבר חמור כזה לא כל שכן".

התעכבו על זה בקובצים[127], אבל התעכבו על דברים בטלים בערך אל ה"קלאָץ קשיא":

רש"י סותר את עצמו מיני' ובי': בתחילת הפירוש מפרש רש"י "בארץ מצרים – חוץ לכרך", היינו ש"בארץ מצרים" ע"ד הפשט פירושו "חוץ לכרך", ואח"כ כותב "או אינו

115) תהלים לד, טו. לז, כז.
116) ויק"ר פכ"ד, ג.
117) שיחות שנה זו: י"ב טבת; ש"פ ויחי (דברי משיח) סוס"ט.
118) תהלים קד, לה.
119) ברכות י, א.
120) ל' חז"ל – שבת כא, ב.
121) ראה לקו"ת פ' ראה ל, ג. ובכ"מ.
122) ישעי' כו, יט.
123) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט.
124) תניא רפמ"א.
125) יב, א.
126) וארא ט, כט. וראה פרש"י שם.
127) הערות וביאורים (אה"ת) גיליון כ (שעז) הערה לה.

אלא בתוך הכרך", ומביא על זה ראי' אחרת (שפירושו "חוץ לכרך"), "תלמוד לומר כצאתי את העיר וכו'".

ומתעוררת השאלה: רש"י נתן כלל[128] ש"אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא" – וא"כ ממה נפשך: אם הפירוש הפשוט ב"בארץ מצרים" הוא "מחוץ לכרך", מדוע כותב אח"כ "או אינו אלא בתוך הכרך", וזקוק לראי' אחרת מקל וחומר? ואם זקוקים לקל וחומר – מדוע מתחיל רש"י שזהו הפירוש הפשוט ב"בארץ מצרים"?!

כמו כן צריך להבין – בכללות הענין: דרכו של רש"י ברוב המקומות הוא, שאינו מביא קודם קא סלקא דעתך ואומר אח"כ מסקנא, אלא כותב לכתחילה את המסקנא[129], ומבאר ("באַוואָרנט") בדרך ממילא את כל הענינים. ומדוע כאן כותב רש"י קודם קא סלקא דעתך "או אינו אלא בתוך הכרך", ואח"כ אומר "תלמוד לומר וכו'" – הוא הי' יכול לכתחילה לכתוב שפירושו "מחוץ לכרך", ולהביא את הראי' מהקל וחומר?

עוד שאלה – השאלה ששאלו בקובצים: לעיל במכת בכורות כתיב[130] "ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים", ופירש"י "בעמדו לפני פרעה נאמרה לו נבואה זו שהרי משיצא מלפניו לא הוסיף ראות פניו". וא"כ, כיצד מתאים זה עם מה שרש"י אומר כאן, שדיבור הקב"ה למשה ואהרן הי' "חוץ לכרך . . לפי שהיתה מלאה גילולים"[131]?

רצו לתרץ, ש"נאמרה לו נבואה זו" במחשבה, לא בדיבור בגלוי שגם פרעה שמע זאת, ובמילא זה יכול להיות גם "בעמדו לפני פרעה" (בתוך הכרך) אע"פ שהיא "מלאה גילולים", כי מובן ופשוט שהגילולים לא פגעו ("האָבן ניט אָנגערירט") במשה רבינו.

[ולהעיר ממשכיל לדוד כאן. אבל אין זה מסתבר ע"ד הפשט, ולכן לא נחזור על זה, וכל אחד שרוצה יכול להסתכל בזה לבד].

אבל אי אפשר לומר כן, כי גם כאשר נתרץ כן בנוגע להתגלות הנבואה במחשבתו של משה, עדיין נשאלת השאלה בנוגע לדיבורו של משה לפרעה, שהרי הנבואה היתה נוגעת לפרעה, ואצטגניני פרעה שעמדו שם בודאי שמעו זאת בדיבור (כדמפרש רש"י על "כחצות הלילה", "אמר משה כחצות דמשמע סמוך לו או לפניו או לאחריו ולא אמר בחצות, שמא יטעו אצטגניני פרעה ויאמרו משה בדאי הוא, אבל הקב"ה יודע עתיו ורגעיו אמר בחצות". ובמילא יוצא, שפרעה ואצטגניני פרעה שמעו "נבואה זו" ("כה אמר ה' כחצות גו'"), כי אם לא – לא היו יכולים לדייק בדברי משה).

---

128) בראשית ג, ח. שם, כד. ובכ"מ.

129) ראה לקו"ש ח"ה ע' 36. חי"א ע' 142 הערה 22. ובכ"מ.

130) יא, ד.

131) ראה גם דבק טוב על פרש"י כאן.

ובמילא, נשארת הקושיא: מהו החילוק בין מכת בכורות לפרשת החודש – שבמכת בכורות "בעמדו לפני פרעה נאמרה לו נבואה זו" (אע"פ שהיא "מלאה גילולים"), משא"כ פרשת החודש נאמרה "חוץ לכרך . . לפי שהיתה מלאה גילולים"?

עם עוד דיוקים – וכפי שיתבאר לקמן.

טו. עוד ענין בפרש"י שעוררו אודותיו:

עה"פ[132] "ליל . . שימורים לכל בני ישראל לדורותם", מתעכב רש"י על התיבות "שימורים לכל בני ישראל לדורותם" ומפרש: "משומר ובא מן המזיקין כענין שנאמר[133] ולא יתן המשחית וגו'".

ושאלו: מדוע מעתיק רש"י מהפסוק גם תיבת "לדורותם" – מה זה נוגע לפירושו?

והקושיא מתחזקת יותר – כי "לדורותם" הוא לכאורה סתירה לפירושו של רש"י: אמרו חז"ל[134] ש"לדורותם" פירושו לרבות גם לעתיד לבוא, ד"בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל"[135]. שואל ה"בן חמש למקרא" – מה יהי' אז? ומשיבים, שאז יהי' "לא בחפזון תלכו גו'"[136], כי לא יהיו מזיקים. וא"כ, מדוע אז (לעתיד לבוא) יצטרכו להיות "שימורים", "משומר ובא מן המזיקים" – כשלא יהיו אז מזיקים?!

ויתירה מזה: איתא במדרש[137] "כי בחפזון יצאת מארץ מצרים אבל לעתיד לבוא לא בחפזון תצאו . . למה הדבר דומה, לסוחר שנכנס לשבות בפונדק עמד שם כל היום, בלילה עמד ונטל אשר לו ויצא לדרכו, עמדה הפונדקית . . וההתחילה צווחת . . עמד בלילה ונטל כל אשר לי . . כך התקינו ישראל עצמן בלילה לצאת בחשיכה עמדו המצרים . . ואמרו נרדוף אחריהם מפני שנטלו כל אשר לנו . . אמר להם הקב"ה מי גרם לכם כל אלו, חפזון שיצאתם בו, מיכן ואילך כי לא בחפזון תצאו", ו"לעתיד לבוא הלילה נעשה יום". מתעוררת השאלה: כיצד אפשר לומר "ליל שימורים . . לדורותם", על לעתיד לבוא – כשהגאולה תהי' באופן ש"הלילה נעשה יום"?

ומזה יוצא, ש"לדורותם" (ע"פ הפירוש הנ"ל שזה קאי על לעתיד לבוא) שמעתיק רש"י, לא רק שאינו מוסיף מאומה, אלא זהו סתירה לפירושו "משומר ובא מן המזיקין כו'".

וכפי שיתבאר לקמן.

---

132) יב, מב.

133) שם, כג.

134) ראה מכילתא דרשב"י עה"פ. משכיל לדוד על פרש"י כאן.

135) ר"ה יא, רע"א. שמו"ר פט"ו, יא.

136) ישעי' נב, יב.

137) שמו"ר פי"ט, ו. שם פי"ח, יא. וראה אוה"ת פרשתנו ע' רצא. (כרך ח) ע' ב'תתקלה ואילך. שם ס"ע ב'תתקלט ואילך. המשך וככה תרל"ז בתחלתו.

טז. בהערות אאמו"ר[138] מתעכב על מה דאיתא בזהר בפרשתנו[139] בנוגע למזוזה (ענין דחיבתן של ישראל לפני הקב"ה): "בכמה אתרין חס קודשא בריך הוא על בנוי, עבד בר נש ביתא וקוב"ה אמר לי' כתוב שמי ושוי לפתחך ואת שרי לגו ביתא ואנא אותיב לבר בפתחך לנטרא לך".

וכותב על זה אאמו"ר: "עיין בנצוצי אורות או"ק א'. ולכאורה יותר קרוב לפרש ששמי קאי על השם שד-י שבחוץ המזוזה[140] שהוא השומר[141] ר"ת שומר דלתות ישראל[142] (משא"כ לפירושו ששמי קאי על מזוזה גימטריא אדנ-י, הרי תיבת מזוזה וכן שם אדנ-י אין נכתב במזוזה ואיך אמר כתוב שמי). גם יורמז בשמי על והי"ה (אותיות הוי') שמבפנים ושד-י שמבחוץ, שביחד הם גימטריא ש"ם כו'". ומסיים אאמו"ר: "שוב מצאתי כן ברמ"ז" [ואעפ"כ מביא את פירושו שלפני זה – כי נוסף לזה שמצא אח"כ מקור לזה (מרמ"ז), כן הוא הפירוש גם ע"פ הסברא].

אבל בזה מתעוררת שאלה בכללות הענין: מדוע זקוקים לשם שמחוץ להמזוזה – כאשר בב' הפרשיות בתוך המזוזה ישנם כו"כ שמות בגלוי (לא רק באופן דשם "דלא אתרמיז לא בשום אות ולא בשום קוץ"[143] כו'), החל מ"שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"[144], ב' פעמים שם הוי', כנגד הוי' דלתתא (בז"א) והוי' דלעילא (בעתיקא)[145], ואח"כ עוד כמה שמות?

אבל אאמו"ר אינו מבאר זאת, כי ענינו בהערות על הזהר הוא לבאר את דיוקי לשונות הזהר ע"ד הקבלה, ובנוגע לכללות הענינים – סומך שיבינו זאת לבד, ע"פ המבואר במקומות אחרים וכו'. וכפי שיתבאר לקמן.

יז. בשיעור רמב"ם היומי[146] למדים אודות דיני המלחמה:

"אין המלך נלחם תחילה אלא מלחמת מצוה. ואי זו היא מלחמת מצוה, זו מלחמת שבעה עממים, ומלחמת עמלק"[147].

ואח"כ מבאר את פרטי הדינים דמלחמת שבעה עממים ומלחמת עמלק:

"מצות[148] עשה להחרים שבעה עממין שנאמר[149] החרם תחרימם, וכל שבא לידו אחד מהן ולא הרגו עובר בלא תעשה שנאמר[150] לא תחי' כל נשמה". והרמב"ם מוסיף ומסיים: "וכבר אבד זכרם".

138) לקוטי לוי"צ לזח"ב ע' נט.
139) ח"ב לו, א.
140) טושו"ע יו"ד סרפ"ח סט"ו. מקומות שבהערות 141-2.
141) ראה זח"ג רסו, א. הנסמן בהערה הבאה.
142) סידור האריז"ל (כוונות מזוזה). משנת חסידים מס' מזוזה פ"ג מ"ט. וראה כל בו הל' מזוזה. הובא בדרכי משה יו"ד סרפ"ח.
143) ראה זהר ח"א קסז, ב. ח"ג יא, א. רנז, ב. לקו"ת פינחס פ, סע"ב. ובכ"מ.
144) ואתחנן ו, ד.
145) ראה אוה"ת ואתחנן ע' רכ. ועוד.
146) הל' מלכים פ"ד-ו.
147) פ"ה ה"א.
148) שם ה"ד.
149) פ' שופטים כ, יז.
150) שם, טז.

"וכן[151] מצות עשה לאבד זרע עמלק, שנאמר[152] "תמחה את זכר עמלק", ומצות עשה לזכור תמיד מעשיו הרעים ואריבתו, כדי לעורר איבתו, שנאמר[153] זכור את אשר עשה לך עמלק כו'".

אבל בזה ישנו יוצא מן הכלל:

"אין[154] עושין מלחמה עם אדם בעולם עד שקוראין לו שלום, אחד מלחמת הרשות ואחד מלחמת מצוה, שנאמר[155] כי תקרב אל עיר להילחם עלי' וקראת אלי' לשלום, אם השלימו וקיבלו שבע מצוות שנצטוו בני נח עליהן אין הורגין מהן נשמה והרי הן למס, שנאמר[156] יהיו לך למס ועבדוך כו'".

שבזה מדובר גם אודות מלחמת שבעה עממים ומלחמת עמלק – כמ"ש הרמב"ם לקמן[157]: "אבל שבעה עממין ועמלק שלא השלימו אין מניחין מהם נשמה שנאמר[158] כן תעשה לכל וגו' רק מערי העמים לא תחי' כל נשמה, וכן הוא אומר בעמלק תמחה את זכר עמלק, ומנין שאינו מדבר אלא באלו שלא השלימו שנאמר[159] לא היתה עיר אשר השלימה אל בני ישראל בלתי החוי יושבי גבעון את הכל לקחו במלחמה כי מאת ה' היתה לחזק את לבם לקראת המלחמה את ישראל למען החרימם, מכלל ששלחו להם לשלום ולא קיבלו" (וכפי שממשיך לבאר "אם כן מפני מה הערימו יושבי גבעון כו'", שבאמת לא היו צריכים להערים אלא אם היו משלימים לא היו הורגים אותם).

יח. ובזה צריך להבין כמה ענינים:

אע"פ שבמנין המצוות ישנו הכלל ש"אין לנו למנות מצוות שאין נוהגות לדורות"[160] – מחשיב הרמב"ם את מצות השמדת ז' אומות במנין המצוות, אע"פ שכותב ש"כבר אבד זכרם" – כפי שמסביר הרמב"ם בספר המצוות[161], וזה לשונו:

"ואולי יחשוב חושב שזאת מצוה שאינה נוהגת לדורות, אחר ששבעה עממין כבר עבדו . . כי הציווי הנשלם בהגיע תכליתו מבלתי שיהי' זה תלוי בזמן ידוע לא יאמר בו אינו נוהג לדורות, אבל הוא נוהג בכל דור שימצא בו אפשרות הדבר ההוא . . ובכלל הנה ראוי לך להבין ולדעת ההבדל אשר בין המצוה והדבר ההוא שנצטוינו עליו, כי פעמים הרבה תהי' המצוה נוהגת לדורות אבל יהי' הדבר שנצטוינו עליו כבר נעדר באחד מהמקומות מהדורות, ולא בהעדר הדבר שנצטוינו עליו תשוב המצוה בלתי נוהגת לדורות".

ועד"ז בנוגע למצות מחיית עמלק והשמדת ז' אומות:

151) רמב"ם שם ה"ה.
152) תצא כה, יט.
153) שם, יז.
154) רמב"ם שם פ"ו ה"א.
155) פ' שופטים שם, י.
156) שם, יא.
157) רמב"ם שם ה"ד.
158) פ' שופטים שם, טו.
159) יהושע יא, יט־כ.
160) סהמ"צ שורש ג.
161) מ"ע קפז.

"התחשוב כשיאבד השם יתעלה זרע עמלק ויכריתהו עד אחריתו כמו שיהי' במהרה בימינו, כמו שהבטיח אותנו באמרו[162] כי מחה אמחה את זכר עמלק, אינו לדורות, זה לא יאמר, אבל נוהג בכל דור ודור כל זמן שנמצא מזרע עמלק מצוה להכריתו. וכן להרוג שבעה עממין ולאבדם ציווי נצטוינו בו והוא מלחמת מצוה ואנחנו מצווים לחטט אחריהם ולרדפם בכל דור ודור עד שיכלו ולא ישאר מהן איש, וכן עשינו עד אשר תמו ונכרתו בימי דוד ונתפזרו הנשארים ונתערבו באומות עד שלא נשאר בהם שורש, ולא בעבור שנכרתו תהי' המצוה שנצטוינו להרגם בלתי נוהגת לדורות ואפילו אחר כלותם ואבדם, מפני שאלה המצוות אינו נקשרות בזמן ולא במקום מיוחד כמו המצוות המיוחדות במדבר אבל הם נקשרות בו כל זמן שימצא שיהי' אפשר בו הציווי ההוא".

"אבל תהי' בלתי נוהגת לדורות כשיהי' הענין בהפך, והוא שיהי' דבר נמצא בענין אחד מן הענינים, והוא חייב לעשות המעשה אחד או משפט אחד בזמן מן הזמנים והוא היום בלתי נוהג אע"פ שהדבר ההוא נמצא באותו ענין, כמו לוי שהי' פסול במדבר והוא כשר אצלנו היום" [ועד"ז בנוגע למצוות הקשורות עם ירידת המן במדבר (לדוגמא: "אל יותר ממנו עד בוקר"[163], וכיו"ב), אינן נוהגות לדורות, אפילו אם המן הי' יורד אחרי הארבעים שנה].

אבל בזה מתעוררת שאלה אחרת:

ידוע שרמ"ח מצוות עשה הן כנגד רמ"ח אברי האדם[164], כפי שמביא הרמב"ם גם בהקדמה לספרו ("מצוות עשה מאתים וארבעים ושמונה סימן להם מנין אבריו של אדם").

וכמבואר בלקו"ת[165] בענין "תמים תהי' עם ה' אלקיך"[166], שתמימות ושלימות האדם היא דוקא כאשר יש לו את כל הרמ"ח מצוות עשה, שכנגדן הם הרמ"ח איברים (ושס"ה מצוות ל"ת, שכנגדן הם השס"ה גידים[167]).

ולפי זה, מתעוררת השאלה בנוגע למצות עשה דהשמדת ז' אומות ומחיית עמלק: אפילו אם ישנה ההסברה הנ"ל כיצד אין זה סתירה לנצחיות המצוות (כי תמיד ישנה האפשרות לקיים מצוות אלו כו') – הרי עדיין נשארת השאלה בנוגע לאברים שכנגד מצוות אלו: בפועל הרי אי אפשר לקיים את המצוות – ובמילא חסרה התמימות של האברים; ומה נעשה עם האבר, אם אי אפשר לקיים את המצוה כנגד האבר המכניסה תמימות ושלימות באבר?!

יט. כמו כן צריך להבין מ"ש הרמב"ם, ש"אם השלימו וקיבלו שבע מצוות שנצטוו בני נח אין הורגין מהן נשמה" אפילו בנוגע לז' עממין ועמלק:

162) בשלח יז, יד.
163) שם טז, יח.
164) מכות כג, סע"ב. זח"א קע, ב.
165) נצבים מה, ג.
166) פ' שופטים יח, ג.
167) זהר שם.

עפ"ז יוצא, שאז אין מקיימים את המצות-עשה הנצחית בתורה "להחרים שבעה עממין שנאמר החרם תחרימם, וכל שבא לידו אחד מהן ולא הרגו עובר בלא תעשה שנאמר לא תחי' כל נשמה".

ועד"ז בנוגע לעמלק – אם השלימו אין מקיימים את המצות-עשה הנצחית "לאבד זכר עמלק, שנאמר תמחה את זכר עמלק", ועד כדי כך שאפילו "גמל ואילן של עמלק צריך למחותם"[168].

והקושיא מתחזקת יותר ע"פ חסידות:

חסידות מבארת את הטעם מדוע צריך להיות "תמחה את זכר עמלק", ועד כדי כך ש"אחריתו עדי אובד"[169] – כי קליפת עמלק אין לו בירור[170], דקליפת עמלק קאי על ענין הישות והגאוה, שהוא "ראשית" כל הקליפות ("ראשית גוים עמלק"[169]), ובמילא צריכים לבטל את זה לגמרי (לא כמו הז' עממין, שהם כנגד הז' מדות, שאותם אפשר לברר. ואדרבה – עיקר עבודת האדם הוא לברר את הז' מדות[171]).

ועפ"ז, אינו מובן כלל כיצד זה מתאים לכך שיכולה להיות מציאות של עשיית שלום עם עמלק, ולהניחו להישאר במציאות?!

אי אפשר לתרץ, שגלוי וידוע לפניו ית' שעמלק אף פעם לא יבוא לעשות שלום ולקבל את הז' מצוות בני נח – כי: (א) לא שייך לומר "גלוי וידוע" בנוגע לשני – שהרי זה תלוי בשני; (ב) למאי נפקא מינה האם גלוי וידוע כיצד המציאות תהי' בפועל – מאחר והרמב"ם פוסק שאילו יצוייר שהיתה כזו מציאות (אפילו אם גלוי וידוע שזה לא יהי' בפועל) זהו דין נצחי בתורה (ע"ד המדובר לעיל בנוגע למצות השמדת ז' עממין ומחיית עמלק כשאין את המציאות בפועל), ובמילא מתעוררת הקושיא – כיצד זה מתאים לכך שקליפת עמלק אין לו בירור?

וכפי שיתבאר לקמן.

כ. אחד מהענינים דקליפת עמלק הוא – "אשר קרך בדרך"[172], ענין הקרירות ("קאַלטקייט"), כולל הקרירות בין יהודי אחד לשני רח"ל.

שזו היתה סיבת הגלות – היפך הענין דאהבת חינם[173].

---

168) מכילתא ס"פ בשלח. מדרש תהלים ט, ז. וראה לקו"ש חי"ד ע' 89 הערה 17.

169) בלק כד, כ.

170) שערי אורה שער הפורים פז, ב ואילך. ד"ה ההפרש בין קליפת עמלק תרמ"ד (סה"מ תרמ"ד (קה"ת, תשמ"ט) ע' שה ואילך). סה"מ תרס"ה ע' ריב ואילך. תרע"ח ע' שצז. עטר"ת ס"ע רצב ואילך. תרפ"א ע' קסט ואילך. תרפ"ה ע' רט ואילך. תש"ט ע' 65 (השני).

171) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תת ואילך. שם ע' א'מט ואילך. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' ד ואילך.

172) תצא כה, יח. ראה תנחומא תצא ט. פרש"י עה"פ. מקומות שבהערה 170. ועוד.

173) ראה יומא ט, ב.

ומזה מובן שעיקר העבודה עכשיו (בכדי לבטל את הגלות) צריך להתבטאות בביטול הקרירות דקליפת עמלק, ולפעול שיהי' הענין דאהבת ישראל, עד אחדות ישראל.

ובהמשך לזה – ישנם אלו שהעמידו משקה, "גדולה לגימה שמקרבת", עבור התוועדויות ומסיבות שונות בקשר עם חגיגת הסיום בספר הרמב"ם, או הקמת "בית חב"ד",

שהם יעלו עתה ויאמרו "לחיים", ואח"כ ישתפו ויאחדו את המסובים כאן – ע"י הכרזה אודות זמן ומקום המסיבה, ויזמינו את המסובים כאן,

שזה יוסיף עוד יותר באהבת ואחדות ישראל, המבטלת את סיבת הגלות, וכאשר מתבטלת הסיבה, בדרך ממילא יתבטל המסובב, ובאה הגאולה האמיתית והשלימה, וכל בני ישראל ילכו לארץ הקודש, "ארו עם ענני שמיא"[174].

אבל אין הכוונה שכאשר משיח יבוא יתבטלו ח"ו כל ההתוועדויות ו"דינער'ס" וכו' הקשורות עם עניני יהדות, תורה ומצוותי', אלא אדרבה: כל בני ישראל יערכו אותם "כולנו כאחד", "כאיש אחד בלב אחד"[175],

והולכים לארצנו הקדושה, "ארץ אשר . . תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"[176], לירושלים עיר הקודש, להר הבית, לבית המקדש השלישי, ו"בנערינו ובזקנינו . . בבנינו ובבנותינו",

ובעגלא דידן ממש.

[אח"כ הוסיף:] מכיון שזהו שבת, שיחלקו חלק מהמשקה כאן.

[אחרי חלוקת המשקה התחיל לנגן "והריקותי לכם ברכה"].

— שיחה ה' —

כא. הביאור בפרש"י:

כאשר לומדים את הפסוק "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר" – מתעוררת מיד השאלה[177]: מדוע כתובות התיבות "בארץ מצרים", שהן לכאורה מיותרות, כי: (א) למאי נפקא מינה? (ב) אפילו אם יש נפקא מינה – יודעים לבד שהדיבור הי' "בארץ מצרים", כי משה ואהרן היו אז בפשטות בארץ מצרים: אהרן הי' שם כל ימיו, ומשה הגיע לשם ממדין בשליחותו של הקב"ה להוציא את בני ישראל ממצרים?

ומוכרחים לומר, ש"בארץ מצרים" בא לחדש כאן משהו.

---

174) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.

175) פרש"י יתרו יט, ב.

176) עקב יא, יב.

177) ראה גם משכיל לדוד על פרש"י כאן.

ולכן מפרש רש"י: "בארץ מצרים" – "חוץ לכרך", ש"בארץ מצרים" (ולא "בעיר מצרים") בא לחדש שהדיבור הי' "חוץ לכרך", כפירוש הפשוט ב"ארץ מצרים", שאין זה בעיר וכרך מסויים, אלא בארץ ("אין דער לאַנד") בכלל, מחוץ למקום מושב, בשדה וכיו"ב.

והטעם לזה שהדיבור הי' "בארץ מצרים" ("חוץ לכרך") – מבין "בן חמש למקרא" בפשטות: "מלאה גילולים" הוא בעיקר במקום מושב, בעיר, שבו חיים האנשים; משא"כ מחוץ לעיר, בשדה ("ארץ מצרים") – לא רגילים להביא את העבודה זרה ("געטשקעס").

ועפ"ז מובן גם הדיוק "מחוץ לכרך", ולא "מחוץ לעיר" (כמ"ש בפסוק שמביא רש"י לקמן "כצאתי את העיר") – להדגיש שאין הכוונה לשלול עיר מצרים דוקא, כלומר, עיר הבירה דפרעה מלך מצרים, כי אם, שלילת כל מקום ישוב בני אדם, ובפרט "כרך", שהוא גדול יותר מעיר, ויש שם יותר אנשים מאשר בעיר, ובמילא זה יותר "מלאה גילולים".

אח"כ ממשיך רש"י "או אינו אלא בתוך הכרך". כי התיבות "בארץ מצרים" רק מכריחות שיש בזה חידוש, אבל אין הוכחה מזה מהו החידוש.

אפשר באמת ללמוד שהחידוש הוא "חוץ לכרך" (כהקא סלקא דעתך של רש"י), כמובן מהלשון "בארץ מצרים", כנ"ל, ובפרט שמדוע יצוה הקב"ה את פרשת החודש למשה ואהרן "בתוך הכרך" שבו נמצא פרעה והמצריים – איזה שייכות יש לזה אליהם?

אבל על זה אין הוכחה ברורה מהפסוק על אתר, כי אפשר ללמוד שהחידוש הוא בדיוק להיפך – "או אינו אלא בתוך הכרך": אע"פ ש"בתוך הכרך" באמת "מלאה גילולים", מחדש הפסוק שדיבורו של הקב"ה הי' "בתוך הכרך", באותו כרך שבו משה ואהרן היו רגילים לדבר עם פרעה, שזה הי' בפשטות – לא בארץ גושן, מקומם של משה ואהרן וכל בני ישראל[178],

[כי לא כתוב בשום מקום כזה דבר, ועוד ועיקר – בכלל לא מסתבר לומר שמשה יבוא ויאמר לפרעה מלך מצרים, שטען ש"לא ידעתי את ה'"[179]: יש בידי שליחות למסור לך דבר ה', ולכן, צא מחוץ לכרך, כדי שאוכל לומר לך דבר ה', מכיון שאינני יכול לומר לך דבר ה' בתוך הכרך שהיא מלא הגילולים... כיצד זה יעלה על הדעת שפרעה יוותר על כבודו ויטריח את עצמו לצאת מחוץ לכרך ולבוא למשה ואהרן בגושן בכדי לשמוע מוסר, דבר ה', שממאן להכיר בו!...],

אלא – בתוך הכרך של פרעה, בארמונו של פרעה (חוץ מהפעמים הבודדות ש"לך אל פרעה בבוקר הנה יוצא המימה"[180]).

178) ויגש מז, א (ובפרש"י). שם, כז.
179) שמות ה, ב.
180) וארא ז, טו. ח, טז.

ואע"פ שזה באמת דוחק קצת (בערך לפירוש הראשון), הרי אין הוכחה ברורה שהפירוש אינו כן. ואדרבה: יש סברא לומר באופן זה ("בתוך הכרך"), כי הקב"ה לא רצה להטריח את משה ואהרן שיצטרכו לצאת מהכרך. ויתירה מזה: יש לומר שהקב"ה אמר להם את פרשת החודש דוקא "בתוך הכרך", בכדי שזה יוסיף בצערו של פרעה (אע"פ שאין לך צער גדול מזה שנאמר לו "הנה אנכי הורג את בנך בכורך"[181]) ובצערם של מצרים, בשמעם את פרשת הגאולה, וכיצד יהי' "ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים וגו'"[182], וכיצד זה יהי' חג אצל בני ישראל (כמדובר בחצי השני של פרשת החודש).

ולכן צריך רש"י להביא הוכחה ממקום שני – "תלמוד לומר כצאתי את העיר וגו' ומה תפילה קלה לא התפלל בתוך הכרך לפי שהיתה מלאה גילולים, דבר חמור כזה לא כל שכן", וזה מכריע כהפירוש הראשון בחידוש ד"בארץ מצרים", שפירושו "מחוץ לכרך".

ועפ"ז מובן סגנונו של רש"י, שקודם מביא את הקא סלקא דעתך "חוץ לכרך", אח"כ אומר "או אינו אלא בתוך הכרך" [דאע"פ שרש"י לוקח את זה מהמכילתא, הרי רש"י אינו מביא את זה בגלל שכך כתוב במכילתא, אלא מפני שזהו "פשוטו של מקרא", כמדובר כמה פעמים] – כי "בארץ מצרים" רק מכריח שיש כאן חידוש, אבל את החידוש אפשר ללמוד בשני אופנים: "חוץ לכרך", "או אינו אלא בתוך הכרך".

ובזה גופא הסדר בפרש"י הוא תחילה "חוץ לכרך", ואח"כ "או אינו אלא בתוך הכרך" – כי ע"ד הפשט יותר מסתבר לומר שהחידוש ד"בארץ מצרים" הוא "חוץ לכרך", כנ"ל; אבל על זה אין הוכחה ברורה מ"בארץ מצרים". ולכן צריך רש"י להביא ראי' מקל וחומר ממקום אחר, "תלמוד לומר כצאתי את העיר וכו'".

כב. ביאור החילוק בין מכת בכורות ש"בעמדו לפני פרעה נאמרה לו נבואה זו" לפרשת החודש שנאמרה "חוץ לכרך", כי בתוך הכרך "מלאה גילולים" – הוא בפשטות:

רש"י מפרש שם הטעם מדוע "בעמדו לפני פרעה נאמרה לו נבואה זו" – "שהרי משיצא מלפניו לא הוסיף ראות פניו" (כפי שפרעה אמר מקודם[183] "אל תוסף ראות פני", ומשה "נתפס במילה" ("האָט זיך אַרויסגעכאַפּט מיט אַ וואָרט") ואמר "כן דיברת לא אוסיף עוד ראות פניך"[184]).

היינו, ששם לא היתה ברירה, כביכול, והנבואה היתה חייבת להיאמר "בעמדו לפני פרעה", כי אח"כ לא תהי' למשה עוד אפשרות למסור זאת לפרעה.

---

181) שמות ד, כג.
182) פרשתנו יב, יב.
183) שם י, כח.
184) שם, כט.

משא"כ בפרשת החודש לא הי' הכרח שזה יאמר "בתוך הכרך", ולכן זה נאמר "חוץ לכרך", היות והכרך "מלאה גילולים".

ועד"ז במכת ברד, שבה כתיב "כצאתי את העיר אפרוש את כפי אל ה'" (כפי שמביא רש"י בתור ראי' שזהו "חוץ לכרך") – לא הי' הכרח שיתפלל "בתוך הכרך" [ובפרט ע"פ בקשת פרעה (במ"א) שסיום המכה יהי' "למחר"[185], שאז בודאי לא הי' הכרח שמשה יתפלל על זה מיד "בתוך הכרך", אלא הי' לו זמן די והותר לצאת מחוץ לעיר].

וע"פ כלל זה (שבמקום שאין ברירה כביכול, הי' גילוי הנבואה אפילו במקום ש"מלא גילולים", משא"כ במקומות האחרים) – מתורצים כו"כ ענינים בפרשיות אלו, ובעוד מקומות:

אם דיבורו של הקב"ה אינו יכול להיות בכרך "מלאה גילולים" (ולכן הי' זה "חוץ לכרך") – כיצד יתכן שהקב"ה יעשה נס ומכה "בתוך הכרך" ה"מלאה גילולים"?!

ויתירה מזה: מכת דם היתה לא רק במקום ה"מלא גילולים", אלא זה הי' ענין של "הלקה את יראתם"[186], בגילולים עצמם!

ועד"ז מתעוררת לכאורה שאלה בעוד מקומות בתורה, שבהם מצינו שהקב"ה נתגלה במקום ה"מלא גילולים". ולדוגמא: למדנו לעיל ש"ויבוא אלקים אל אבימלך בחלום הלילה גו'"[187]. ומתעוררת השאלה: הרי בפשטות אבימלך הי' עובד גילולים, ובפשטות מחזיקים ושומרים את גילולים בחדר השינה, או עכ"פ בבית. וא"כ, כיצד יתכן שהקב"ה התגלה אליו שם בחלום (דבפשטות הי' זה בחדר השינה שלו בארמון המלך, ולא באיזה מקום אחר), כאשר יש שם גילולים?

אלא, שאצל "בן חמש למקרא" אין זו קושיא לכתחילה, כי כאשר שאין ברירה כביכול, מתגלה הקב"ה (או אומר נבואה, או עושה מופת) גם במקום מלא גילולים, וכאשר אינו מוכרח, אין הקב"ה עושה זאת.

ואצל "בן חמש למקרא" אין קושיא לכתחילה כיצד יכול הקב"ה לעשות מופת או לומר נבואה וכיו"ב במקום גילולים – כי הוא מבין בפשטות, ואינו זקוק לביאור על זה, שהקב"ה יכול לעשות הכל, ואם יש הכרח בדבר – נעשה המופת גם במקום גילולים, עד שגם "הלקה את יראתם". ועד"ז בנוגע לדבר ה' (נבואה) – אם זקוקים לכך, זה בא גם במקום גילולים.

ולעשות חילוק בין דבר ה' ונס של ה' – אצל "בן חמש למקרא" אין זה חילוק.

דוקא ע"פ חסידות זקוקים לביאור בזה. וכמדובר כמה פעמים, שרגילים לבטל ענין כאילו שזהו דבר הכי פשוט, כשבאמת זהו דבר הכי קשה:

185) וארא ח, ו.

186) פרש"י וארא ז, יז.

187) וירא כ, ג.

ידוע שאלו שקיבלו את השיטה דצמצום כפשוטו[188] – סברו כן דוקא מצד כבודו וגדלותו של הקב"ה, שמצד כבוד וגדלות ה' לא מתאים לומר שנמצא במקום מלא גילולים.

ואע"פ שבאמת חסידות אוחזת שצמצום אינו כפשוטו (כפי שמבאר אדמו"ר הזקן בתניא[189]), ועם כל הביאורים והראיות, שישנו כח הא"ס, ושההתהוות היא באופן דיש מאין וכו' – הרי גם השיטה דצמצום כפשוטו מובאת בחסידות, וזוהי שיטה של מקובל גדול[188], שנדפסה עוד לפני שאדמו"ר הזקן הדפיס את שיטתו בספר התניא.

וע"פ שיטת החסידות (שצמצום אינו כפשוטו), צריך ביאור ע"פ שכל – כיצד באמת אפשר לומר שהקב"ה נמצא במקום "מלא גילולים".

כג. הביאור בפרש"י עה"פ "שימורים לכל בני ישראל לדורותם" – מבין ה"בן חמש למקרא" ממה שרש"י כבר הבהיר לעיל:

רש"י פירש לעיל (עה"פ[190] "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר") "ולילה רשות למחבלים הוא כו'".

ועפ"ז מבין ה"בן חמש למקרא" את הפירוש בפסוק "ליל שימורים . . שימורים לכל בני ישראל לדורותם", ומדוע רש"י מעתיק גם תיבת "לדורותם" – כי לא רק בלילה ההוא הי' זמן סכנה והיו זקוקים ל"ליל שימורים גו'", אלא כן הוא גם בכל לילה ולילה, כי לילה בכלל "רשות למחבלים הוא". ולכן מבטיח הפסוק "שימורים לכל בני ישראל לדורותם", שלילה זה (דט"ו ניסן) יהי' "שימורים" ("משומר ובא מן המזיקים") לא רק בשנה ההיא, אלא בכל שנה ושנה, "לדורותם".

היינו, שע"ד הפשט "לדורותם" אינו מדבר אודות לעתיד לבוא (כפירוש חז"ל), אלא אודות ליל ט"ו ניסן בכל שנה ושנה, "לדורותם".

ויומתק בזה שבני ישראל לא ידעו אז שתהי' עוד גלות וגאולה (הגאולה העתידה), כפי שפירש"י לעיל עה"פ[191] "אהי' אשר אהי'" – שכאשר אמר הקב"ה למשה רבינו "אהי' עמם בצרה הזאת אשר אהי' עמם בשעבוד שאר מלכיות", אמר משה "מה אני מזכיר להם צרה אחרת דיים בצרה זו", ואמר לו הקב"ה "יפה אמרת כה תאמר . . אהי' פעם אחת".

כד. הביאור בהערות על הזהר – יובן ע"פ המבואר בהמאמר[192], שישנן שתי דרגות וענינים בשמות: (א) שנרגש בשם כיצד הוא דבר אחד עם אלקות; (ב) שנרגש כיצד השם הוא דבר נפרד ודבר זר.

188) יושר לבב (לר"ע חי ריקי בעהמח"ס משנת חסידים) בית א' חדר א' פי"ד (וראה גם שם פי"ג).
189) שעהיוה"א פ"ז (פג, א ואילך). ובכ"מ.
190) פרשתנו יב, כב.
191) שמות ג, יד.
192) שנאמר בהתוועדות (נדפס לעיל). וראה גם תו"א ריש פרשתנו.

וזהו ע"ד החילוק בין "צבאות הוי'" (שכתוב בתורה), "לשון סמוך, שהצבאות נטפל לשם הוי'", בעולם האצילות, עולם האחדות, ל"הוי' צבאות" (שכתוב בנביאים[193]) שהוא שם וענין בפני עצמו, שזהו בעולמות בי"ע, עלמא דפרודא[194].

ומכיון שהמשכת האחדות ד"הוי' צבאות" היא בעולמות בי"ע (עלמא דפרודא) – לכן זה נמשך ממקום נעלה יותר – בחי' "על הוי'", "למעלה משם הוי' (שבאצילות)", כי המטה מטה ביותר נמשך מגבוה גבוה ביותר.

ועפ"ז יש לבאר הטעם מדוע דוקא "כתוב שמי", דקאי על "שם שד-י שבחוץ המזוזה" (ולא השמות שבפנים המזוזה), פועל את הענין ד"אנא (הקב"ה) אותיב לבר בפתחך לנטרא לך":

השמות[195] בפרשיות שבפנים המזוזה הם חלק ממצות מזוזה, חלק מה(ענין שפועל את ה)צוותא וחיבור עם הקב"ה (ע"ד "צבאות הוי'", "שהצבאות נטפל לשם הוי'"). ולכן זה לא יכול לפעול חידוש (יותר ממצוות אחרות), ש"(ואת שרי לגו ביתא) ואנא אותיב לבר (מחוץ) בפתחך לנטרא לך" [ובלשון חז"ל[196] "אתם ישנין על מטתכם והקב"ה שומר אתכם מבחוץ"], מבלי הבט על גודל העילוי דשם הוי', שם העצם[197] שם המפורש[198] ושם המיוחד[199], והוי' דלעילא והוי' דלתתא;

ונוסף לזה, זקוקים לשם שד-י שבחוץ המזוזה (שאינו חלק מהמצוה), ע"ד "הוי' צבאות" בעולמות בי"ע, עלמא דפרודא שמחוץ לעולם האחדות – שזה ממשיך ממקום עליון יותר (למעלה משם הוי' שבאצילות), ולכן יש לזה בכח לפעול "ואנא אותיב לבר בפתחך לנטרא לך", עד (כדאיתא במקום שני בזהר[200]) שהשמירה היא באופן ד"ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם"[201], אפילו כאשר אנשי הבית הולכים מחוץ לבית (וכל הזמנים בינתיים) שומרם הקב"ה.

כה. בנוגע לביאור בשיעור רמב"ם היומי – יש לומר דבר נפלא:

הרמב"ם כותב בהלכות תשובה[202] "אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה . . אלא כשם שצריך לשוב מאלו כך הוא צריך לחפש בדעות . . ואלו העוונות קשים מאותן שיש בהן מעשה כו'".

193) שמואל־א א, יא. טו, ב. ובכ"מ.

194) זח"ב רלד, סע"א. תניא ספל"ג. לקו"ת במדבר טז, א. ובכ"מ.

195) בהבא לקמן – ראה גם לקו"ש חי"ט ע' 121 ואילך, ובהנסמן שם.

196) ל' הטור יו"ד סרפ"ה. וראה ע"ז יא, ב. הנסמן בלקו"ש שם הערה 7.

197) כס"מ הל' ע"ז פ"ב ה"ז. פרדס שער (יט) שם בן ד' פ"א ואילך. מו"נ ח"א פס"א ואילך. עיקרים מאמר ב' פכ"ח.

198) סוטה לח, א. סנהדרין ס, א. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב.

199) סוטה שם. סנהדרין שם. וראה בארוכה פרדס שם.

200) ח"ג רסג, ב.

201) תהלים קכא, ה.

202) פ"ז ה"ג.

וע"פ מ"ש הרמב"ם בסוף הל' תמורה, ש"רוב דיני התורה אינן אלא . . לתקן הדעות וליישר כל המעשים" – מובן, שגם כאשר אי אפשר לקיים בפועל את מצות השמדת ז' עממין ("לא תחי' כל נשמה") כי "כבר אבד זכרם" (ומצות מחיית עמלק – "תמחה את זכר עמלק") במעשה בפועל, נשארת המצוות נצחיות תמיד כפי שהן בדעות:

צריכים להתבונן בדעות ולבוא לידי הרגש שבלב ש"לא תחי' כל נשמה כי החרם תחרימם . . למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבתם גו'", ו"תמחה את זכר עמלק", היינו שבדעותיו וברגש שבלבו הוא מעורר את רגש השנאה שבלב לשבעה עממין ועמלק, והוא "להוט" ("אויפגעקאָכט") לשלול בתכלית את מציאות הרע שלהם, שאילו יצוייר שהיתה מציאות בפועל דשבעה עממין ועמלק – הי' מבטל זאת לגמרי. ויתירה מזה: בדעותיו וברגש שבלבו הוא מבטל את הרע של ה"שבעה עממין" שבדעות שלו – עד כדי כך, שאע"פ שבני ישראל הם בטבע רחמנים[203], דעתו והרגש שבלבו "להוט" בתוקף לפעול "לא תחי' כל נשמה" ו"תמחה את זכר עמלק".

ועפ"ז מובן, שגם כאשר אי אפשר לקיים את מצות השמדת ז' עממין ומחיית עמלק "במעשה" – אפשר לקיים את זה "בדעות", ובמילא גם אז יש את התמימות ושלימות האברים שכנגד מצוות אלו.

ואדרבה: אז המצוות (ואברים שכנגדן) מתעלות **לדרגא נעלית יותר: קודם הן היו מצוות (ואברים)** שבמעשה, **ועכשיו הן מצוות (אברים)** שבדעות **(במוח שבראש ורגש שבלב).**

כו. ועפ"ז יובן גם הטעם מדוע "אם השלימו וקיבלו שבע מצוות שנצטוו בני נח אין הורגין מהם נשמה":

היות שלא מצאתי ביאור אחר בזה, מסתבר אצלי לומר שהביאור בזה הוא בפשטות, בהתאם ללשון צחה[204] וברורה[205] שברמב"ם:

כאשר ישנה מציאות שהשבעה עממין ועמלק "השלימו וקיבלו שבע מצוות שנצטוו בני נח . . יהיו לך למס ועבדוך" – אז אין חשד ש"ילמדו אתכם לעשות בכל תועבתם גו'", כי עצם הדבר ש"השלימו וקיבלו שבע מצוות כו'", עם כל התנאים שהרמב"ם מפרט בזה[206], "יהיו לך למס ועבדוך . . העבדות שיקבלו הוא שיהיו נבזים ושפלים למטה ולא ירימו ראש בישראל אלא יהיו כבושים תחת ידם ולא יתמנו על ישראל לשום דבר שבעולם, והמס שיקבלו שיהיו מוכנים לעבודת המלך בגופם וממונם כו'" – כל פרטים אלו גופא מבטיחים ("באַוואָרענען") ש"לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבתם גו'".

---

203) יבמות עט, א.

204) ע"פ ל' הכס"מ בהקדמתו.

205) רמב"ם בהקדמתו לספר היד.

206) הל' מלכים פ"ו ה"א.

ולכן הדין אז הוא ש"אין הורגין מהם נשמה".

וכאשר ישנה מקרה ש"השלימו וכו'" – נשארת גם האפשרות לקיום מצות "לא תחי' כל נשמה" ו"תמחה את זכר עמלק" – כפי שהענין הוא בדעות ורגש האדם, כנ"ל.

כז. עפ"ז ישנו גם ביאור ע"פ נגלה בדבר תמוה בנוגע לעמלק:

זהו כלל ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"[207], ו"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו"[208].

ומתעוררת השאלה: מכיון שעל עמלק כתיב "תמחה את זכר עמלק", עד ש"אחריתו עדי אובד" – היכן ישנו בעמלק ה"לכבודו" של הקב"ה?!

אפשר לומר בזה ביאורים ע"ד הרמז וע"ד החסידות, שעמלק הוא בבחי' "שבירתן זוהי תקנתן"[209] וכו' – אבל מהו הביאור בזה ע"פ נגלה[210]?

וע"פ הנ"ל מובן הביאור בפשטות: מכיון שגם לעמלק יש את האפשרות ד"השלימו וקיבלו שבע מצוות שנצטוו בני נח כו'", שאז "אין הורגין מהם נשמה" – הוא נשאר מציאות קיימת "לכבודו" של הקב"ה (כפירוש הפשוט דמארז"ל זה, "דבר משנה"[211]).

ועפ"ז ישנו גם תירוץ פשוט על קושיית המפרשים[212] בנוגע למה דאיתא בגמרא[213] ש"מבני בניו של המן (ומהם הי' ר' שמעון בן שילת[214]) למדו תורה בבני ברק" [עירו של ר' עקיבא, אותו מקום שבו הי' ה"מעשה ברבי אליעזר . . שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כו'" (כמובא בהגדה)]: מכיון שהמן בן המדתא האגגי הוא מזרע זרעו של עמלק (כדאיתא בתרגום שני[215]), שבנוגע לעמלק ישנה המצוה ד"תמחה את זכר עמלק", ו"אחריתו עדי אובד" – כיצד שייך ש"מבני בניו . . למדו תורה בבני ברק"?

וע"פ הנ"ל, אפשר לתרץ, שהיתה מציאות ד"השלימו וקיבלו שבע מצוות שנצטוו בני נח".

כח. הלימוד מזה בעבודת כאו"א:

כאשר נופל למישהו ספק בעבודתו – עליו לדעת שזה מגיע מעמלק, ש"עמלק" בגימטריא "ספק"[216].

---

207) שבת עז, ב.

208) אבות פ"ו מי"א.

209) ע"פ ל' חז"ל – כלים פ"ב מ"א. וראה דרושים שבהערה 170.

210) בהנחה אחרת: לא רק באופן שלילי, "שבירתן זוהי טהרתן", אלא גם באופן חיובי, שדבר זה מוסיף, כביכול, בכבודו של הקב"ה.

211) כתובות פד, ב. סנהדרין לג, א. ובכ"מ.

212) ראה מרגליות הים לסנהדרין שבהערה הבאה. וש"נ. וראה גם סה"מ תרס"ה ע' ריז. תרע"ח ע' שצז. פר"ת ע' רצו; ע' שא. תר"פ־פא ע' א; ע' יב.

213) גיטין נז, ב. סנהדרין צו, ב.

214) ל"ת וסה"ל להאריז"ל פ' שופטים. וראה מרגליות הים שם.

215) ג, א. וראה גם מס' סופרים פי"ג ה"ו, ובנחלת יעקב שם. וש"נ.

ובמילא, אין לו מה לשבת ולהתאונן ולהתייאש מכך שיש לו ספיקות – כי גם עמלק נברא "לכבודו" של הקב"ה, בכדי שעל ידו תיתוסף בעבודתו – שיסיר מעצמו ("ער זאָל אַרויסוואַרפן") את הספק, ויתירה מזה – עי"ז יתוסף סיוע ועלי' בעבודתו, כי דבר שנפל למטה מטה ביותר נמשך מגבוה גבוה ביותר[217].

ע"ד המבואר בתניא[218], שכאשר נופלות למישהו מחשבות בלתי רצויות בשעת התפילה "אל יפול לבו בקרבו להיות מזה עצב ונבזה", כי המחשבה אינה באה ממנו, אלא מהצד שכנגד, והכוונה בזה היא "אל ישיב מאומה ושום טענה ומענה נגד המחשבה זרה .. רק יעשה עצמו כלא יודע .. ויסירם מדעתו ויוסיף אומץ בכח כוונתו". ואדרבה – מזה שלמרות המחשבות הנ"ל "זרק" לו הקב"ה הרהור תשובה – עליו להיות בשמחה גדולה.

ובמילא, כאשר נופל לך ספק אודות איזה ענין שיהי' הקשור עם עבודתך את הקב"ה – אל תתאונן ואל תהי' בנפילת הרוח ("ווער באַ זיך ניט אַראָפּגעפאַלן"), אלא אדרבה – תעמוד בשמחה ובטוב לבב, ותאמר "לחיים" חסידי, מתוך ידיעה שהקב"ה סיפק לך את הספק (בגימטריא "עמלק") בכדי שתיתוסף אצלך הוספה במילוי עבודתך "לכבודו" של הקב"ה!

היינו, שבנוגע לעצם הספק – יש לדעת, שזהו דבר הבא מהצד שכנגד רק בכדי לבלבל יהודי, והכוונה בזה היא רק בכדי שהאדם יַראה שהוא לא מתפעל מזה וממשיך עבודתו, ויתירה מזה – הכוונה בזה מלכתחילה היא בכדי שתיתוסף אצלו התגברות והוספה בעבודתו.

וכידוע הסיפור עם ר' נחום מטשרנוביל[219], שאחד הגיע אליו כדי לקבל סכום צדקה עבור הכנסת כלה, והוא חשב לעצמו שיתן לו את כל סכום הממון, אבל אח"כ נפל לו ספק – אולי עדיף לחלוק את הכסף ולחלקו לאנשים שונים, שאז יש לזה את המעלה דצדקה לרבים.

עד שר' נחום "תפס" שעליו לעשות כפי שחשב לכתחילה, לתת את כל הסכום עבור הכנסת כלה. והראי' והבחינה שלו לזה היתה בפשטות: מתי נפל לו הספק וסברא שיתן את הכסף לצדקה לרבים? – דוקא לאחר שהחליט (ע"פ עצת היצר טוב) לתת את זה לאחד עבור הכנסת כלה, וכך הוא הבין שהספק הגיע מהצד שכנגד, שהרגיש שרוצה לתת צדקה, ומיד הטיל ספק – אולי עדיף לתת את זה לרבים, בכדי לבלבלו ובינתיים לא יתן את זה לאף אחד!

ומזה יש גם לימוד לכאו"א:

216) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סימן צג (צג, ב). סה"מ עטר"ת ע' רצד. קונטרסים ח"ב רפז, סע"א. תש"ט ס"ע 40 (השני). שם ע' 65. אגרות־קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' רעט. ובכ"מ.

217) ראה הנסמן בס' המפתחות לספרי אדה"ז ערך כל הגבוה כו'. שערי אורה שער הפורים נח, א ואילך. סה, א ואילך. ועוד.

218) פכ"ח.

219) ראה סה"ש תש"ג ע' 67־68 (לקו"ד ח"ג תטז, א ואילך).

כאשר נופל לו ספק בנוגע לאיזה עבודה שבקדושה ופעולה טובה, שאולי עליו לעשות דבר שני שבקדושה (הרי לא מדובר אודות סתם דבר נוסף) – יש לו בחינה פשוטה: שייזכר מתי נפל לו הספק, האם זה הי' לפני שרצה לעשות את הפעולה הטובה, או לאחר מכן!

אחד הגיע אליו כדי לקבל סכום צדקה, ונפל לו ספק שאולי עדיף לתת את זה לכמה וכמה. עליו לחשוב מתי נפל לו הספק: עד שאותו אחד לא הגיע אליו – לא נתן פרוטה ("אַ קאָפּקע") לצדקה, ופתאום עכשיו נפלה לו מחשבה לתת צדקה לכמה וכמה!...

הרי מובן, שהספק בא מהצד שכנגד, שרואה שהוא עומד לעשות דבר טוב, ומגיע אליו – לא עם סברות מבחוץ, אלא עם קיצור שולחן ערוך, ועם שולחן ערוך אדמו"ר הזקן, ועם סברות של הלכה, ושתחילה עליו ללכת למקוה וללמוד את הכוונות, וכבר גם... לשתות מיץ ("דזשוס") – ובינתיים אינו נותן את הצדקה, או אינו עושה פעולה טובה אחרת שחשב לעשות.

כט. ועד"ז גם בנוגע לענינו – ההכנות לעשירי בשבט:

שואלים אותו האם התחיל להתכונן ליו"ד שבט. נופלת לו סברא וספק, שיש לו הרי ראש יותר טוב, והוא חכם יותר, ויודע יותר טוב ומהו הזמן גרמא בשבילו...

הוא חושב לעצמו: מה לו לשבת בהתוועדות חסידית ולהידחף, כאשר יכול ללמוד פסוק עם רש"י וכיו"ב?

מדברים איתו אודות "עשה לך רב"[220]. מיד נופלת לו סברא וספק – שהוא הרי גדול יותר מכל העולם כולו, גדול הדור, "רבן של כל בני הגולה", וכיצד יכול לעשות לעצמו "רב"? והוא מביא מיד ראי' מהתורה: "כל העולם כולו לא נברא אלא לשמשני"[20], כל האנשים בעולם הם המשמשים שלו – וע"פ הלכה המשמש שלו אינו יכול להיות רב שלו!

אבל הוא מוכרח שיהי' לו "רב" – כך אומרת המשנה – "נעבעך" רחמנות עליו...

ובפועל, מה יוצא מכל הספיקות – שבינתיים הוא אינו עושה מאומה!...

ועד"ז, כאמור, בנוגע להכנות ליו"ד שבט.

מדברים עמו אודות עשיית כל ההכנות ליו"ד שבט, כולל ע"י חיזוק בשיעורי התורה, ובפרט שיעורי הרמב"ם, וסיום הרמב"ם ביו"ד שבט,

ועד"ז אודות השפעה על יהודים אחרים הרעבים וצמאים, וכדברי הנביא[221] "לא רעב ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה'", "דבר ה' זו הלכה"[222] [כולל לימוד ספר הלכות של הרמב"ם], "דבר ה' זה הקץ"[222] –

220) אבות פ"א מ"ו. מט"ז. וראה שיחות: ש"פ דברים תשמ"ו (לקו"ש חכ"ט ע' 247 ואילך); ליל ג' דחה"ס שנה זו. ובכ"מ.

221) עמוס ח, יא.

222) שבת קלח, ב.

הוא מתחיל לחשוב מה הוא צריך לעשות וכיצד הוא צריך לעשות. הרי הוא בר שכל, בעל מחשבה ("אַ טראַכטער"), ובמילא – על כל דבר עליו לחשוב, וטבע השכל הוא שאין לו מנוחה: כאשר נופלת לו סברא, נופלת לו מיד סברא להיפך, ואח"כ סברא שלישית וסברא רביעית, עד אין סוף. – מה הוא יכול לעשות, כך כתוב בשערי אורה[223], שלחריף נופלות תמיד סברות לכאן וסברות לכאן, ואין לו מנוחה!

בינתיים מסתובבת השמש, ואח"כ מסתובבות הלבנה והכוכבים, עד שמגיע יום ההילולא, ובפועל הוא לא עשה מאומה; הוא עוד באמצע לחשוב!...

יש לדעת לכתחילה שכל הספק בא מהצד שכנגד, והכוונה בזה היא, שהאדם "יעשה עצמו כלא יודע . . ויסירם מדעתו ויוסיף אומץ בכח כוונתו".

ל. ובנוגע לפועל:

היות שעוד נשאר מעט זמן עד יום ההילולא – שיקבלו מיד עכשיו החלטות טובות לעשות את ההכנות המתאימות ליום ההילולא בענינים האמורים לעיל, על מנת להביאם במעשה בפועל, החל מהענינים שאפשר לעשותם ביום השבת, ואח"כ – במוצאי שבת, עד ליום ההילולא עצמו, ואח"כ ההמשך מזה בימים שלאחרי זה.

ו"תן לחכם ויחכם עוד"[224] – עוד ענינים המתאימים ליום ההילולא, בהוספה על הענינים האמורים לעיל.

ויהי רצון, שע"י עצם ההחלטות הטובות כבר נקבל מיד את השכר[225], עד לשכר העיקרי ובמילואו – הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו,

ונצא כולנו מהגלות, "בנערינו ובזקנינו . . בבנינו ובבנותינו", ו"כספם וזהבם איתם"[226],

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר", ובעל ההילולא בתוכם ובראשם, עוד לפני יו"ד שבט, ובמילא נחגוג ("וועט מען פראַוועען") את יום ההילולא ביחד עם בעל ההילולא,

וכל זה – במהרה בימינו ממש.

[אח"כ הורה לנגן "שיבנה ביהמ"ק". אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה.

ההתוועדות הסתיימה בשעה 5:15].

---

223) שער החנוכה כב, ב ואילך.
224) משלי ט, ט.
225) ראה שו"ע או"ח סתקע"א ס"ג. תענית ח, ב.
226) ישעי' ס, ט.

ממכתב א' התמימים – פרסום ראשון

ב"ה יום ד' ט"ו בשבט תשמ"ח ראש השנה לאילנות

ל...

שלום וברכה!

בוודאי מרגישים אתם בטוב, ואכן גם אצלי המצב דומה.

בוודאי שמעתם אמש את ההתוועדות של כ"ק אד"ש, בוודאי גם שמעתם את הביטויים החריפים שהתבטא כ"ק אד"ש כלפי 'אותו האיש' מבני ברק. וכן בנוגע לספר שהוציא הרב שלום וולפא נגדו. [דרך אגב. בשבוע שעבר יצא קובץ חדש בעניין 'רודף ובא במחתרת', של הרב וולפא נגדו. הקונטרס יצא לקראת י' שבט כפי בקשת כ"ק אד"ש, כמובן שבינתיים אין להשיגו כאן. מה שמצחיק הוא, שביתד נאמן מתפרסמות מדי יום מודעות על הופעתו של הספר שכולם ציפו לו וכו' וכו', הם עדיין לא יודעים מה זה מכיל ומי המחבר. הפרסומות הגיעו לכאן, וזה פשוט עושה מהם חוכא ואטלולא ולאחר שזה יתגלה בוודאי יהיה שמח שם. ע"פ השמועות, בקונטרס זה נתן לו כ"ק אד"ש להתבטא יותר בחופשיות וד"ל].

על השולחן של כ"ק אד"ש הונחה קערה ובה שבעת המינים. כ"ק אד"ש טעם מהענבים (כמדומני).

בשבוע שעבר חזר מרוסיה ניסן מינדל, שכפי שהתברר הוא לכתחילה נסע רק עד י' שבט. והשניים האחרים נשארו בינתיים. ביום שהוא הגיע הוא נכנס לכ"ק אד"ש למשך 40 דקות, כמובן ששום פרט לא התפרסם בעניין.

י' שבט עבר כרגיל, אני נסעתי לאוהל לפני תפילת כ"ק אד"ש מאחר והיינו צריכים ליסוע למבצעים.

ביום שני היה ב-770 סיום והכנסת ס"ת, שכתב ר' יעקב מיכאלשוילי מכפר חב"ד. לזכות כ"ק אד"ש ולכן קריאת התורה התקיימה למטה. היתה תזמורת, וכ"ק אד"ש מחא כפיים לאורך כל הדרך בצאתו מהזאל הגדול.

בסוף הזאל עמד יהודי שנראה חסיד פולין, ואמר לרבי שהברכה שלו עזרה ונהיה יותר טוב, והרבי ענה לו שיהיה לגמרי טוב בקרוב ממש.

לאחר מכן התקיימה סעודת מצוה, ובאמצע, הגיע ליבל גרונר ונתן לסופר צ'ק שנתן כ"ק אד"ש, השתתפות בהוצאות. הצ'ק הוא מחשבונו הפרטי של הרבי, על הצ'ק כתוב שמו של כ"ק אד"ש וכתובתו – PRESIDENT.

הסכום במספרים היה כתוב בכתב יד קדשו – 613 דולר וחתימת כ"ק אד"ש באנגלית. ולצ'ק היתה מצורפת תשובה וברכה ארוכה שבוודאי תתפרסם בעתון כפר חב"ד.

היום נוסע כ"ק אד"ש לאוהל – ט"ו לחודש, קיימא סיהרא באשלמותא.

ויצא שהשבוע יסע 4 פעמים:

יום ראשון.

יום שני – י"ג שבט יארצייט של הרבנית שטערנא שרה ע"ה.

היום – כנ"ל.

ומחר – יום חמישי.

אגב. בי' שבט הרבי לא נסע לאהל ורק יום קודם.

היחידות לאורחים תהיה ביום ב' הקרוב.

סיפור ששמעתי השבוע: לזוג בארה"ק נולד למז"ט בן זכר, והיה ויכוח בין האם לאב בנוגע לשם. האמא רצתה שם מודרני, והאב רצה לקרוא לבן אברהם. (הדבר אירע השנה, בשבוע של פ' חיי שרה) וכך נמשך הויכוח עד לרגע הברית. שהכריז המוהל, "וייקרא שמו בישראל....."

ואמר האב, "אברהם".

לאמא זה כאב מאד, והיא כתבה על כך לרבי, וקבלה תשובה מעניינת:

(הרי אברהם) "האריך ימים ושנים טובות, והיה עשיר בכסף וזהב רב, ומה רוצה עוד? אזכיר עה"צ".

ביום ראשון, בדולרים, הגיע הרב ניימן נציגם של חסידי גור בארה"ב, וביקש ברכה מהרבי עבור האדמו"ר מגור (הוא כבר הגיע כמה פעמים וכן מתקשר לפעמים) שמצבו מאד לא טוב, **וע"פ השמועה** ענה לו כ"ק אד"ש "באם זה תלוי בי שתהיה לו רפואה שלימה" (או משהו כזה).

לזכות

החייל ב"צבאות השם"

מנחם מענדל בן **אסתר** שי'

לרגל יום הולדתו, יום הגדול והקדוש יו"ד שבט

שיזכה להפיץ את בשורת הגאולה והגואל
מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה
בטוב הנראה והנגלה
לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

•

לז"נ

ג'ינט טייטא דבורה בת **משה** ע"ה

נלב"ע ש"ק פרשת וארא, ג' שבט תשפ"א

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והיא בתוכם,
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכי"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מתלמידיו,

חסידיו ושלוחיו ומכלל ישראל

ותיכף ומי"ד ממ"ש נראה בעיני בשר

בקיום נבואתו העיקרית – בשורת הגאולה –

"לאלתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"

ובעגלא דידן יתגלה לעין כל

ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'

ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל

בגאולה האמיתית והשלימה

נאו מי"ד ממ"ש ממש!

●

לזכות

חיילי בית דוד

תלמידי התמימים השוהים

ב-770 – בית חיינו – בית משיח

להצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם

מתוך הרחבה ומנוחת הנפש

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ובפרט בהענין הכי עיקרי שהזמן גרמא

בקבלת פני משיח צדקנו –

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחד עם כל בני ישראל שליט"א

בכל מושבותיהם

תיכף ומי"ד ממ"ש, נאַו!

לזכות

הרה"ח **רז** בן **שרה**

רעייתו מרת **שירן** בת **עדיי' רחל**

וילדיהם החיילים בצבאות ה'

מנחם מענדל בן **שירן**

ותניא מינה בת **שירן**

שיחיו

חן

שיזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

בטוב הנראה והנגלה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א